БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 137 (628)
13 июль
ЖУМА
1956 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Кеча Кремлда Совет Социалистик Республикалар Иттифоқи Олий Советининг тўртинчи чақириқ бешинчи сессияси ўз ишини давом эттирди.

Совет Ҳукумати билан Корея Халқ-Демократик Республикаси Ҳукумат делегацияси ўртасида олиб борилган музокаралар тўғрисида

СОВЕТ-КОРЕЯ ҚУШМА АХБОРОТИ

Совет Ҳукуматининг таклифига мувофиқ, КХДР Министрлар Кабинети Раиси ўртоқ Ким Ир Сен бошчилигидаги Корея Халқ-Демократик Республикаси Ҳукумат Делегацияси 1956 йил 6 июлдан 12 июлгача Москвада бўлди. КХДР Ҳукумат Делегацияси Москвада бўлган вақтида Совет-Корея музокаралари олиб борилди.

Музокараларда совет томонидан СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин, КПСС Марказий Комитетининг Биринчи Секретари Н. С. Хрушчев, КПСС Марказий Комитетининг Секретари Л. И. Брежнев, СССР Ташқи ишлар министри Д. Т. Шепилов, СССР Госпланининг Раиси Н. К. Байбаков, КПСС Марказий Комитетининг Аъзоси Б. Н. Пономарев қатнашдилар. Музокараларда СССР Давлат иқтисодий комиссияси Раисининг ўринбосари П. В. Никитин, Иқтисодий алоқалар ишлари Бош Бошқармасининг Бошлиғи К. И. Коваль, СССРнинг КХДРдаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси В. И. Иванов, СССР Ташқи ишлар министрлиги Узоқ Шарқ бўлимининг мудири И. Ф. Курдюков ҳам ҳозир бўлдилар.

Музокараларда Корея томонидан КХДР Министрлар Кабинетининг Раиси Ким Ир Сен, Корея Меҳнат партияси Марказий Комитети Раисининг ўринбосари Пак Ден Ай, КХДР Ташқи ишлар министри Нам Ир, КХДР Госпланининг Раиси Ли Чжон Ок, КХДРнинг СССРдаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Ли Сан Чо қатнашдилар.

Самимият ва дўстлик вазиятида ўтган музокаралар вақтида Совет Иттифоқи билан Корея Халқ-Демократик Республикаси ўртасидаги дўстона муносабатларни ва ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш ҳамда ривожлантириш масалалари юзасидан, шунингдек ҳар иккала Томонни қизиқтираётган муҳим халқаро проблемалар юзасидан кенг ва ошкора фикр олишилди.

Якдиллик билан шу нарса таъкидлаб ўтилдики, СССР билан КХДР ўртасида муваффақиятли суратда ривожланаётган ҳартомонлама дўстона алоқаларни янада кенгайтириш ҳар иккала мамлакат халқларининг манфаатларига жавоб беради ва умумий тинчликни ва, жумладан, Узоқ Шарқда тинчлик ҳамда хавфсизликни мустаҳкамлашга ёрдам беради. Энг муҳим Халқаро проблемаларга баҳо беришда ҳар иккала Томоннинг фикри тамомила бир хил эканлиги аниқланди.

Ҳар иккала Томон ўз халқларининг манфаатларини кўзлаб, шунингдек тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш манфаатларини кўзлаб, ҳамкорликни давом эттиришга интилаётганлигини яна бир марта таъкидлади. Улар бошқа тинчликсевар давлатлар билан биргаликда қиладиган ҳаракатлари халқаро кескинликни юмшатишга ҳамда умумий тинчликни мустаҳкамлашга ёрдам беражагига ишонадилар.

Совет Иттифоқининг, Корея Халқ-Демократик Республикасининг ва бошқа халқ демократияси мамлакатларининг ўз қуролли кучларини камайтириш соҳасидаги ташаббуси тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш ишига қўшилган жиддий ҳисса эканлиги таъкидлаб ўтилди.

Ҳар иккала Томон Кореяда ярашш битими тузилганлиги Осиёда ва бутун дунёда халқаро кескинликни юмшатиш ишида жиддий роль ўйнади, деб қониқиш билан таъкидлайди ва Корея масаласини тинч йўл билан ҳал этиш йўлида, Кореядаги ярашни мустаҳкам тинчликка айлантириш йўлида барча тинчликсевар кучлар билан биргаликда куч ва ғайрат сарфлажакларини изҳор қилади. Корея масаласини тинч йўл билан ҳал этишдан Кореянинг ва унга қўшни бўлган мамлакатларнинг халқларигина эмас, балки бошқа мамлакатларнинг халқлари ҳам манфаатдор эканлигини эътиборга олиб, Томонлар Корея проблемасини тинч йўл билан ҳал этиш ва барча чет эл қўшинларини Корея территориясидан олиб чиқиб кетиш масалалари юзасидан манфаатдор мамлакатларнинг халқаро кенгашини чақириш тўғрисидаги идеяни қўллаб-қувватлайдилар.

Ҳар иккала Томон Корея Халқ-Демократик Республикаси Ҳукуматининг Жанубий Корея билан савдо-сотиқ, иқтисодий ва маданий алоқаларни кенгайтириш, Шимолий Корея билан Жанубий Корея ўртасида эркин қатновга рухсат бериш мақсадида кўрган тадбирлари тўғрисида фикр олишди. Ҳар иккала Томон таассуф билан шуни қайд қиладики, Жанубий Корея маъмурлари бу тадбирларни ҳануз яхши англаб олган эмаслар. Совет Иттифоқи Ҳукумати ва Корея Халқ-Демократик Республикаси Ҳукумати Кореянинг ҳар иккала қисми ўртасида бевосита алоқалар ўрнатилиши ва иқтисодий, маданий ҳамда бошқа хилдаги алоқаларнинг йўлга қўйилиши Кореяни тинч йўл билан бирлаштириш учун реал шарт-шароит вужудга келтиришга ёрдам берган бўлур эди, деб ҳисоблайдилар.

Музокаралар давомида Совет Иттифоқи билан Корея Халқ-Демократик Республикаси ўртасида иқтисодий ва техника ҳамкорлигини янада кенгайтириш масалалари ҳам муҳокама қилинди. КХДР халқ хўжалигини тиклаш ва янада ривожлантириш учун Совет Иттифоқидан материал ва машина-ускуналар етказиб беришни, шунингдек аҳоли учун керакли озиқ-овқат ва кенг истеъмол товарлари етказиб беришни кўпайтириш кўзда тутилади. Жумладан, минерал ўғитлар ишлаб чиқарадиган Хиннам заводининг ишлаб чиқариш қувватларини кенгайтиришга ёрдам берилади. Бу эса, КХДР қишлоқ хўжалигини ривожлантириш учун муҳим аҳамиятга эга бўлади.

Қўшимча равишда етказиб бериладиган товарларнинг анчагина қисми қардошларча ёрдам кўрсатиш тартибида амалга оширилажаги кўзда тутилади.

Совет Иттифоқи Ҳукумати ва Корея Халқ-Демократик Республикаси Ҳукумати шу нарсани мамнуният билан қайд қиладиларки, ҳар иккала мамлакат ўртасида мустаҳкам маданий ва илмий алоқалар ўрнатилди. Ҳар иккала Томон ҳар икки давлат ўртасидаги ҳар томонлама маданий алоқаларни бундан буён ҳам рағбатлантиради ва шу мақсадда маданий ҳамкорлик тўғрисида яқин вақт ичида битим тузишга қарор берди.

ССР Иттифоқи Ҳукумати ва Корея Халқ-Демократик Республикаси Ҳукумати шунга аминдирларки, КХДР Ҳукумат Делегациясининг СССРга келиши ва Москвада олиб борилган музокаралар сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳаётнинг ҳамма соҳаларида Совет Иттифоқи ва Корея Халқ-Демократик Республикаси халқлари ўртасидаги ҳамкорликни янада кенгайтириш ва мустаҳкамлашга ёрдам беради ва Узоқ Шарқда тинчлик ҳамда хавфсизликни мустаҳкамлаш ишига янги ҳисса бўлиб қўшилади.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Ҳукумати номидан СССР Министрлар Советининг Раиси
Н. А. БУЛГАНИН.

Корея Халқ-Демократик Республикаси Ҳукумати номидан КХДР Министрлар Кабинети Раиси
КИМ ИР СЕН.

Москва, 1956 йил, 12 июль.

Совет Ҳукумати билан Корея Халқ-Демократик Республикаси Ҳукумат делегацияси ўртасида олиб борилган музокаралар тўғрисида Совет-Корея Қўшма ахборотининг имзоланиши

12 июлда кундуз куни Москвада, Катта Кремль саройида Совет ҳукумати билан Корея Халқ-Демократик Республикаси Ҳукумат делегацияси ўртасида олиб борилган музокаралар тўғрисида Совет-Корея Қўшма Ахбороти имзоланди.

Ахборотни Корея Халқ-Демократик Республикаси томонидан КХДР Министрлар Кабинетининг Раиси Ким Ир Сен, Совет томонидан СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин имзолади.

Ахборотни имзолаш вақтида Корея Халқ-Демократик Республикаси Ҳукумат делегациясининг аъзолари — Корея Меҳнат партияси Марказий комитети Раисининг ўринбосари Пак Ден Ай, КХДР Ташқи ишлар министри Нам Ир, КХДРнинг СССРдаги Элчиси Ли Сан Чо, Давлат план комиссиясининг раиси Ли Чжон Ок, Корея Демократик партияси Марказий комитети раисининг ўринбосари Ко Чжун Тхек, «Ченудан» партияси Марказий комитети раисининг ўринбосари Ким Бен Чже, миллий мудофаа министрининг ўринбосари генерал-полковник Цой Хен, Ким Чак номидаги Политехника институтининг ректори Чо Гим Сон, Меҳнат қаҳрамони Хан Ги Чан, Меҳнат қаҳрамони Чжен Сен Бок ҳозир бўлдилар.

Ахборотни имзолаш вақтида совет томонидан К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, А. И. Кириченко, Г. М. Маленков, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, Н. С. Хрушчев, Г. К. Жуков, Л. И. Брежнев, Д. Т. Шепилов, Н. И. Беляев, П. Н. Поспелов ўртоқлар, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси Б. Н. Пономарев, СССР Госпланининг раиси Н. К. Байбаков, СССР Ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосари В. В. Кузнецов, СССР Давлат иқтисодий комиссияси Раисининг ўринбосари П. В. Никитин, Иқтисодий алоқа ишлари Бош бошқармасининг бошлиғи К. И. Коваль, СССРнинг КХДРдаги Элчиси В. И. Иванов, шунингдек бошқа расмий кишилар ва матбуот вакиллари ҳозир бўлдилар. (ТАСС).

КПСС Марказий Комитетида Италия Коммунистик партиясининг делегацияси қабул қилинди

Италия Коммунистик партиясининг Марказий Комитет Секретариати аъзоси Джанкарло Пайетта ва компартия Раҳбарлиги аъзолари Челесте Негарвилле ва Джакомо Пеллегрини составидаги делегацияси яқинда Москвага келди.

11 июлда КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Н. С. Хрушчев, КПСС Марказий Комитетининг секретари П. Н. Поспелов ва КПСС Марказий Комитетининг аъзоси Б. Н. Пономарев Италия компартияси делегациясини қабул қилдилар ва унинг билан узоқ вақт дўстона суҳбат қилдилар. Иккала партиянинг сиёсати тўғрисида, ишчилар ҳаракатининг аҳволи ва ҳозирги проблемалари тўғрисида фикр олишилди.

Суҳбат самимий вазиятда, иккала қардош партия ўртасидаги самимий дўстлик ва ўзаро ишонч руҳида ўтди. (ТАСС).

Эрон шоҳаншоҳи Муҳаммад Ризо Паҳлавий ва малика Сурайё Москвадан жўнаб кетдилар

Эрон шоҳаншоҳи Муҳаммад Ризо Паҳлавий ҳазрат олийлари ва малика Сурайё Паҳлавий ҳазрат олийлари, шунингдек уларнинг ҳамроҳлари 12 июлда Москвадан ўз ватанларига жўнаб кетдилар. Улар билан бирга СССРнинг Эрондаги Фавқулодда ва мухтор элчиси А. И. Лаврентьев, Эроннинг СССРдаги Фавқулодда ва мухтор элчиси А. Масъуд-Ансорий жаноблари Теҳронга жўнаб кетдилар.

Марказий аэродромда Эрон давлатининг бошлиғини СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. Е. Ворошилов рафиқаси билан бирга, Н. А. Булганин, Г. М. Маленков, М. Г. Первухин, Г. К. Жуков, Д. Т. Шепилов, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосарлари М. П. Тарасов ва К. М. Озолинь, СССР Олий Совети Иттифоқ Советининг Раиси А. П. Волков, СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Раиси В. Т. Лацис, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари И. Ф. Тевосян, СССР Олий Совети Президиумининг Секретари Н. М. Пегов, РСФСР Министрлар Советининг Раиси М. А. Яснов, СССР министрлари, маршаллар, генераллар, СССР Олий Советининг депутатлари, СССР Олий Совети Президиумининг, СССР Ташқи ишлар министрлигининг масъул ходимлари, жамоат ташкилотларининг вакиллари, журналистлар кузатиб қолдилар.

СССР Олий Совети Президиуми секретарининг ўринбосари А. Ф. Горкин, СССР Ташқи ишлар министрининг ўринбосари В. С. Семёнов ва армия генерали В. В. Курасов ҳурматли меҳмонларни Бокугача кузатиб борадилар. (ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БЕШИНЧИ СЕССИЯСИ

Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг қўшма мажлиси

11 июль соат 16 да СССР Олий Совети Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг қўшма мажлиси очилди.

Мажлис очилиши олдидан катта зал депутатлар ва меҳмонлар — пойтахт меҳнаткашлари билан тўлди. Ложаларда дипломатия корпуси аъзолари, совет ва чет эл матбуоти вакиллари ўтирибдилар.

Раис столи ёнида Иттифоқ Советининг Раиси **А. П. Волков**, Миллатлар Советининг Раиси **В. Т. Лацис** ва уларнинг ўринбосарлари ўтирибдилар.

Депутатлар ва меҳмонлар ҳукумат ложаларида ўз ўринларини эгаллаган **Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, А. И. Кириченко, Г. М. Маленков, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, Н. С. Хрушчев, Г. К. Жуков, Л. И. Брежнев, Д. Т. Шепилов, А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, П. Н. Поспелов** ўртоқларни гулдурос қарсаклар билан табриклайдилар.

Раислик қилувчи депутат **А. П. Волков** шоҳаншоҳ Муҳаммад Ризо Паҳлавий, малика Сурайё ва уларнинг ҳамроҳлари мажлисда ҳозир бўлганликларини билдиради. Залда давомли қарсаклар бошланади. Шундан кейин А. П. Волков Корея Халқ-Демократик Республикаси Министрлар Кабинетининг Раиси маршал Ким Ир Сен ва унинг бошчилигидаги Ҳукумат делегациясининг аъзолари мажлисда ҳозир бўлганликларини айтади. Бу хабар гулдурос, давомли қарсаклар билан кутиб олинади. А. П. Волков депутатлар номидан ҳурматли меҳмонларни табриклайди.

Давлат пенсиялари тўғрисидаги қонун проекти ҳақида доклад қилиш учун сўз, ҳамма томонидан самимий кутиб олинган СССР Министрлар Совети Раиси **Н. А. Булганинга** берилади.

Ўртоқ Н. А. Булганин ўз докладининг бош қисмида айтдики, Совет Иттифоқида пенсия ишини тубдан яхшилашни кўзда тутган давлат пенсиялари тўғрисидаги Қонун проекти СССР иқтисодий қудратининг ўсганлигини акс эттиради ва Коммунистик партия ҳамда Совет ҳукуматининг халқ бахти-саодати тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилаётганлигини ёрқин ифодалайди.

Ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, совет интеллигенцияси партия XX съезди қарорларини ўзларининг жонажон ишлари деб қабул қилдилар. Совет халқи Коммунистик партия раҳбарлиги остида бу қарорларни амалга ошира бориб, сиёсий, хўжалик ва маданий ҳаётнинг ҳамма соҳаларида янгидан-янги муваффақиятларга эришмоқда.

Бизнинг саноатимиз умуман давлат планини муваффақиятли бажармоқда. Саноат шу йилнинг биринчи ярмида ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш планини 102 процент бажарди. Саноат маҳсулоти ҳажми ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 12 процент кўпайди.

Ҳозирги вақтда шу нарсани қатъий айтиш мумкинки, олтинчи беш йилликнинг биринчи йили социалистик қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини янада юксалтириш йили бўлади.

Бу йил кўклам кеч келганига қарамай, кўкламги экиш муваффақиятли ўтказилди. Бу йил барча кузги ва баҳори экин майдонлари 194 миллион гектардан ортиб кетди. Ана шу экин майдонлари 1953 йилдагидан 37 миллион гектар ортиқдир. Партия ва Ҳукуматнинг қўриқ ерларни очиш тўғрисидаги жанговар топшириғи шараф билан бажарилди. Планда кўрсатилган 28-30 миллион гектар ўрнига 33 миллион гектар ер очилди.

Экинларнинг аҳволига қараб фикр юритганда, бу йил хусусан Қозоғистонда ва Сибирда барча қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил олиш кутилади.

Чорвачиликни ривожлантириш соҳасида ҳам анча муваффақиятларга эришдик. Маҳсулдор чорва молларнинг сони кўпаймоқда. Колхоз ва совхозлар мамлакатга гўшт, сут ва чорвачиликнинг бошқа маҳсулотларини тобора кўпроқ етказиб бермоқдалар.

1955 йилнинг 1 октябридан 1956 йилнинг 1 июлигача ўтган давр ичида колхозларда соғилган сут 1954-1955 йилнинг шу давридагига нисбатан 45 процент кўпайди. Бу эса шу йилнинг биринчи ярмида ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 38 процент кўпроқ сут тайёрлаш ва закупка қилиш имконини берди. Чорва моллар сони ва маҳсулдорлигини ортиши шу давр ичида 23 процент кўпроқ гўшт тайёрлаш ва закупка қилиш имконини берди.

— Биз, деб таъкидлайди Н. А. Булганин, — ўз муваффақиятларимиз билан ҳақли суратда фахрланаоламиз. Аммо бизда яхши бир одат бор. Бу одат шундан иборатки, биз эришилган муваффақиятлар билан хотиржам бўлиб қолмаймиз ва муваффақиятли суратда олға боришимизга халақит бераётган қийинчиликларни эътибордан четда қолдирмаймиз.

Партия XX съездидан кейин ўтган давр ичида Совет халқининг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилашга қаратилган бир қанча муҳим тадбирлар амалга оширилди. Дам олиш ва байрам олди кунларида иш куни икки соат қисқартирилди ва бу чора ишчи ҳамда хизматчиларнинг иш ҳақи камайтирилмаган ҳолда амалга оширилди. Ҳомиладорлик ва туғиш юзасидан хотинларга бериладиган отпуска муддати узайтирилди. 1 июлдан бошлаб ўсмирларнинг иш куни икки соат қисқартирилди. Яқинда мамлакатимиздаги ўрта мактабларда, махсус ўрта ва олий ўқув юртларида ўқиш учун ҳақ тўлашни бекор қилиш тўғрисида қарор қабул қилинди. Барча ишчи ва хизматчиларни етти соатлик иш кунига аста-секин кўчиришга тайёргарлик кўрилмоқда.

Халқаро майдондаги ишларимиз ҳам, деди ўртоқ Булганин, муваффақиятли суратда ривожланмоқда. Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг ташқи сиёсат соҳасидаги асосий ғамхўрлиги тинчлик ва халқлар хавфсизлиги учун, барча давлатлар ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик ўрнатиш учун курашдан иборат. Партия ва Ҳукумат ана шу олийжаноб мақсадларга эришиш учун кейинги вақтларда катта иш қилдилар. Совет Иттифоқининг ташаббуси ва унинг актив иштироки билан халқаро муносабатлардаги кескинликни юмшатишга эришилди.

Кўпгина давлат ва халқларни ўз ичига олган кенг тинчлик зонаси вужудга келган ҳозирги пайтда мустаҳкам ва барқарор тинчлик ўрнатиш учун реал заминлар пайдо бўлди.

Социалистик хўжаликни ривожлантиришда эришилган муваффақиятлар, дейди докладчи, халқнинг фаровонлигини ошириш йўлида янги ва шу билан бирга катта қадам қўйишга — давлат пенсиялари тўғрисидаги Қонунни қабул қилишга имкон беради. Бу тадбир совет гражданлари орасидаги пенсионер бўлган кўп кишиларнинг моддий аҳволини яхшилайди.

Совет Иттифоқида пенсия билан таъминланиш давлат социал страхованиеси кенг системасига асосланган. Социал страхование барча ишчиларга ва хизматчиларга нисбатан жорий қилинмоқда. Бизнинг мамлакатимизда социал страхование маблағлари пенсия билан таъминлашга, вақтинча меҳнат қобилиятини йўқотганларга нафақа беришга, шунингдек профилактика тадбирларини амалга оширишга ва меҳнаткашларга санатория-курорт йўли билан хизмат қилишга сарфланмоқда. Социал страхование бюджетининг даромадлари 1940 йилда 8 миллиард 600 миллион сўм бўлган бўлса, 1955 йилда 26 миллиард 500 миллион сўмни ташкил этди. 1955 йилда социал страхованиеси бюджети бўйича 1940 йилдагига қараганда 5,3 марта кўп пенсия тўланди.

Бироқ, ҳозирги вақтда амалда бўлган пенсияга доир қонунларда катта камчиликлар бор. Бир қанча йиллар мобайнида бу қонунларда эскирган ва аҳамиятини йўқотиб қўйган қоидалар кўп йиғилиб қолган.

Масалан, уруш йилларида ва урушдан кейинги йилларда пенсияларнинг миқдори билан иш ҳақининг эришилган даражаси ўртасида катта тафовут вужудга келди. Бунга шу нарса сабаб бўлдики, пенсия билан таъминлашнинг амалда бўлган нормаларининг кўпчилиги ўттизинчи йилларнинг бошларидаёқ белгиланган бўлиб, ўшандан буён ўтган вақт ичида ишчиларнинг ва хизматчиларнинг иш ҳақи анча ошди.

Белгиланаётган пенсияларнинг миқдорларида катта фарқ бор. Пенсия билан таъминлашнинг умумий нормалари билан бир қаторда, 1947 йилдан бошлаб халқ хўжалигининг етакчи тармоқларидаги ходимларнинг асосий категориялари учун юқори пенсиялар жорий қилинган эди. Юқори ва умумий пенсиялар ўртасида ҳам жуда катта фарқ бор, юқори пенсияларни белгилашда ҳам баъзи бир ортиқчаликларга йўл қўйилган. Натижада пенсионерларнинг талай қисми ҳозирги вақтда кам пенсиялар олмоқда, ходимларнинг баъзи категориялари, шу жумладан ишлаб турган ва ҳали қаримаган ходимлар ўринсиз равишда юқори пенсиялар олмоқдалар. Бир қанча ҳолларда пенсия билан таъминлашдаги имтиёзлар ташкилотнинг турига қараб белгиланган ва оддий меҳнат шароитида ишлаб турган ишчиларга ва хизматчиларга нисбатан жорий қилинган. Иккинчи томондан, меҳнат шароити оғир бўлган ишларда ишлаб турган ишчилар ва хизматчиларнинг баъзи группалари, уларнинг ишлаб турган корхоналари бошқа ташкилотга қарашли бўлганликлари учунгина бу имтиёзлардан фойдаланмай қолмоқдалар.

Давлат пенсиялари тўғрисидаги Қонун проекти пенсия билан таъминлашни яхшилайди ва пенсияларни белгилаш тартибида ҳамда шарт-шароитларидаги юқорида кўрсатиб ўтилган камчиликларни тугатади.

Партия XX съезди КПСС Марказий Комитетининг ҳисобот доклади юзасидан қабул қилган қарорида қуйи разрядлардаги пенсияларнинг миқдорини анча кўпайтириш, ўринсиз равишда белгиланадиган юқори пенсияларнинг миқдорини эса камайтириш мақсадида пенсия таъминотини тартибга солиш юзасидан Марказий Комитет белгилаган тадбирларни маъқуллаган эди. Қонун проектининг асосий қоидалари партия съездининг шу кўрсатмаларига тамомила мувофиқ равишда белгиланди.

Қонун проектига биноан, ҳозирги вақтда кам пенсия олувчиларнинг пенсиялари анча кўпайтирилади. Масалан, ишламайдиган пенсионерларга умумий нормалар асосида тўланадиган қарилик пенсияларининг миқдори Қонун проектига мувофиқ икки баравар, инвалидлик пенсияларининг миқдори эса икки баравардан зиёдроқ кўпаяди. Пенсионерларнинг айрим группаларига пенсия миқдори икки ярим —уч баравар оширилади.

Пенсияларни тариф ставкасига қараб эмас, балки ҳамма ҳолларда ишчи ва хизматчининг ҳақиқатда олаётган ўртача бир ойлик иш ҳақига қараб ҳисоблаб чиқариш таклиф қилинади. Шу билан бирга, пенсия миқдори иш ҳақига нисбатан бир хилда белгиланмайди. Иш ҳақи кам бўлган тақдирда пенсия иш ҳақини тўла равишда ёки унинг кўп қисмини қоплайди. Иш ҳақи ортиши билан пенсиянинг миқдори иш ҳақига нисбатан камаяди.

Пенсия олиш ҳуқуқини белгилашда Қонун проектида меҳнат стажига катта ўрин берилади. Қонун проекти тўла пенсия тайинлаш учун зарур бўлган стаж муддатини белгилаш билан бирга, муайян шароитларда стажга пропорционал миқдорларда камроқ пенсиялар тайинланишини ҳам кўзда тутади.

Қонун проектида меҳнат шароити оғир бўлган ишлардаги ишчиларни ва хизматчиларни имтиёзли пенсия билан таъминлаш принципига изчиллик билан амал қилинади. Пенсионерларнинг оилавий аҳволига қараб ҳам пенсияларнинг миқдорини турлича белгиланади. Боқиб турган кишисидан жудо бўлган оилалар учун пенсияларнинг миқдорини ҳисоблаб чиқишдагина эмас, балки қарилик ва инвалидлик пенсияларини тайинлаганда ҳам, оиладаги меҳнатга яроқсиз аъзоларнинг сони ҳисобга олинади, бу нарса амалдаги қонунларда йўқ эди.

Доимий равишда қишлоқ жойларида яшаб турган ва қишлоқ хўжалиги билан боғланган пенсионерларга пенсиялар қонунда белгиланадиган нормаларнинг 85 проценти миқдорида тайинланади.

Қонун проекти ишчи ва хизматчиларнинг пенсия олиш ҳуқуқидаги бир қанча кераксиз чеклашларни тугатади. Масалан, амалдаги қонунларга мувофиқ, ишчи ёки хизматчи ишлашдан тўхтаган кунидан эътиборан фақат икки йил давомидагина инвалидлик пенсияси тайинлаш тўғрисида ариза билан мурожаат қилиши мумкин. Агар шу муддат ўтказиб юборилса, у вақтда амалдаги қонунга мувофиқ, пенсия фақат айрим ҳоллардагина тайинланади. Янги Қонун проектида пенсия тайинлаш тўғрисида мурожаат қилиш муддатларини чеклаш кўзда тутилмаган.

Қарилик ёшига етмасдан аввал ишлашдан тўхтаган ишчилар ва хизматчилар амалдаги қонунга мувофиқ қарилик пенсияси олиш ҳуқуқидан фойдаланмайдилар. Янги Қонун проектига биноан бу чеклаш тугатилади.

Шундай қилиб, Қонун проекти пенсионерларнинг моддий аҳволини анча яхшилаш билан бир қаторда, пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладиган шахслар доирасини ҳам кенгайтиради.

Янги қонунга мувофиқ, ишчилар ва хизматчилар пенсияга ўтганларида, қоидага кўра, ўзларининг аввалги иш ҳақларининг 50 процентидан 100 процентигача миқдорида пенсия олишлари назарга олинса, пенсия билан таъминлаш меҳнат қобилиятини йўқотишнинг ҳамма турларига нисбатан жорий қилиниши ҳамда ишчи ва хизматчиларнинг маошларидан ҳеч қандай пул ушлаб қолмаган ҳолда амалга оширилиши эътиборга олинса, у вақтда эътироф қилиш керакки, Қонун проекти қари ва инвалидларни давлат йўли билан моддий жиҳатдан таъминлаш соҳасидаги катта вазифаларни ҳал этади. Худди шунинг учун ҳам Қонун проекти халқимизнинг ҳамма доираларида якдиллик билан маъқулланди.

Қарилик пенсиясини эркакларга 60 ёшга етганда ва иш стажи камида 25 йил бўлган тақдирда, аёлларга 55 ёшга етганда ва стажи камида 20 йил бўлган тақдирда тайинлаш таклиф этилади.

Ер ости ишларида, меҳнат шароити зарарли бўлган ишларда ва иссиқ цехларда ишловчи кишиларга имтиёзли шартлар билан қарилик пенсиясини тайинлаш таклиф этилади, яъни шу ишлардаги эркакларга — 50 ёшга етганларида ва иш стажи камида 20 йил бўлган тақдирда, аёлларга — 45 ёшга етганларида ва иш стажи камида 16 йил бўлган тақдирда қарилик пенсиясини тайинлаш таклиф этилади.

Қуюш цехларидаги формовшчикларнинг, нефть саноатидаги пармаловчиларнинг, қозончилар ва бошқаларнинг касбларини ана шундай касблар қаторига киритиш мумкин. Булар учун ҳам қарилик пенсиясини тайинлаш вақтида кам талаблар қўйиш кўзда тутилади, чунончи, эркакларга—55 ёшга етганларида ва иш стажи камида 25 йил бўлган тақдирда, аёлларга — 50 ёшга етганларида ва иш стажи камида 20 йил бўлган тақдирда пенсия тайинлаш кўзда тутилади.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА)

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БЕШИНЧИ СЕССИЯСИ

Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг қўшма мажлиси

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Қарилик пенсияларининг миқдорини қуйидаги равишда ошириш таклиф этилади:

Ойига 350 сўмгача иш ҳақи олинганида қарилик пенсияси иш ҳақининг 100 процента миқдорида белгиланади, аммо 300 сўмдан кам бўлмайди;

ойига 350 сўмдан тортиб 500 сўмгача иш ҳақи олинганида пенсия иш ҳақининг 85 проценти миқдорида белгиланади, аммо 350 сўмдан кам бўлмайди;

ойига 500 сўмдан 600 сўмгача иш ҳақи олинганида пенсия иш ҳақининг 75 проценти миқдорида белгиланади, аммо 425 сўмдан кам бўлмайди;

ойига 600 сўмдан тортиб 800 сўмгача иш ҳақи олинганида пенсия иш ҳақининг 65 проценти миқдорида белгиланади, аммо 450 сўмдан кам бўлмайди;

ойига 800 сўмдан тортиб 1000 сўмгача иш ҳақи олинганида пенсия иш ҳақининг 55 проценти миқдорида белгиланади, аммо 520 сўмдан кам бўлмайди;

ойига 1000 сўмдан ортиқ иш ҳақи олувчи ишчи ва хизматчиларга пенсия иш ҳақининг 50 проценти миқдорида белгиланади, аммо 550 сўмдан кам бўлмайди.

Ер ости ишларида, меҳнат шароити зарарли бўлган ишларда ва иссиқ цехларда ишлаётган ишчилар ҳамда хизматчилар учун қарилик пенсияларининг энг юқори миқдорларини белгилаш таклиф этилади.

Узоқ муддатли узлуксиз иш стажига эга бўлган ишчи ва хизматчиларга, шунингдек ишламайдиган ўз қарамоғида меҳнатга яроқсиз оила аъзолари бўлган пенсионерларга пенсиялар бўйича қўшимча устамалар белгиланади. Қарилик пенсиясига устамаларнинг умумий суммаси (пенсиянинг максимал миқдори доирасида) пенсиянинг 25 проценти миқдорида бўлиши мумкин.

Ҳозирги вақтда, бундан кўп йил илгари, яъни иш ҳақи ҳозирдагидан анча кам бўлган пайтда, пенсияга ўтган ишламаётган пенсионерлар бор. Ана шундай пенсионерлар оладиган қарилик пенсиясининг янги Қонун нормалари бўйича белгиланадиган миқдори камроқ бўлиши мумкин. Шу сабабли қарилик пенсиялари, уларнинг қачон ва қандай иш ҳақига қараб тайинланганлигига қарамай, ойига 300 сўмдан кам бўлмасин, деб таклиф қилинади.

Пенсия билан таъминлашда ортиқчаликларга барҳам бериш мақсадида, қарилик пенсиясининг максимал миқдорини барча устамалар билан бирга, ойига 1200 сўмлик қилиб белгилаш таклиф этилади.

Ишлаб турган пенсионерларнинг иш ҳақи пенсия белгилангандан кейин ойига 1000 сўмдан ошмаган тақдирда қарилик пенсиясига ойига 150 сўм миқдорида тўланади, яъни ҳозирги вақтда пенсионерларнинг кўпчилиги олаётган миқдорларда тўланади, ойига 1000 сўмдан ортиқ иш ҳақи олаётган ишчи ва хизматчиларга пенсия тўланмайди.

Инвалидлик бўйича тўланадиган пенсияларнинг миқдорини ошириш ва ана шу хилдаги пенсияларни тайинлашда эскириб қолган баъзи қоидаларни бекор қилиш таклиф этилади.

Меҳнат қилаётганда майиб бўлиб қолиш ёки профессионал касалликка дучор бўлиб қолиш натижасида инвалид бўлган кишиларга умумий касаллик орқасида инвалид бўлган кишиларга тўланадиган пенсиянинг миқдорига нисбатан юқорироқ миқдорда пенсия тўлаш кўзда тутилади.

Меҳнат вақтида ёки профессионал касалликка дучор бўлиб қолиш натижасида инвалид бўлган кишиларга уларнинг иш стажига қарамай пенсия тайинланади. Умумий касаллик орқасида инвалид бўлиб қолган кишиларга пенсия тайинлаш учун муайян иш стажига эга бўлиш зарур.

Ишчилар ёки хизматчилар иш даврида умумий касалликлар орқасида I ёки II группадаги инвалид бўлиб қолган ва инвалидлик юзасидан тўлиқ пенсия олиш учун зарур стажга эга бўлмаганлари тақдирда, мавжуд стажига яраша пенсия тайинланади.

Ишлаб турган пенсионерларга инвалидлик пенсияларини тўлашда қуйидаги тартибни белгилаш таклиф этилади: I ва II группадаги инвалидларга пенсия, иш ҳақининг қанча бўлишидан қатъи назар, тўла миқдорда тўланади, чунки бундай иш ҳақи одатда доимий бўлмайди ва кам бўлади; III группадаги инвалидларга пенсия шундай миқдорда тўланадики, пенсия ва олинадиган иш ҳақи пенсия тайинлаш олдидан олинган бутун иш ҳақи миқдоридан ошиб кетмаслиги шарт, аммо барча ҳолларда белгиланган пенсиянинг камида 50 проценти тўланади.

Вафот этган ишчи, хизматчи ёки пенсионернинг қарамоғида бўлган ва меҳнатга қобилиятсиз оила аъзолари **ўзларини боқиб турган кишиларидан жудо бўлганларида** пенсия олиш ҳуқуқига эгадирлар. Ана шу пенсияларнинг миқдори анча кўпайтирилади.

Инвалидлик бўйича ва боқиб турувчидан жудо бўлган тақдирда пенсиялар белгилаганда пенсияларнинг миқдори оширилади, бунда инвалиднинг ёки оилани боқиб келган ва вафот этган кишининг ер ости ишларида, иссиқ цехларда ва меҳнат шароитлари зарарли ёки оғир бўлган бошқа ишларда ишлаб келган бўлиши шарт.

Қонун проектида ишчи ва хизматчиларнинг пенсия таъминотини тартибга солишга, пенсионерларнинг моддий шароитларини яхшилашга қаратилган бошқа бир қанча моддалар ҳам бор. Докладнинг махсус боби ҳарбий хизматчиларга ва уларнинг оилаларига пенсия беришга бағишланган. Қонун проектида муддатли хизматдаги оддий, сержант ва старшина составидан бўлган ҳарбий хизматчиларни ва уларнинг оилаларини пенсия билан таъминлашни яхшилаш кўзда тутилади.

Гражданлар уруши ва биринчи жаҳон урушининг инвалидларига, гражданлар уруши фронтларида ва биринчи жаҳон урушида ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг оилаларига, гражданлар уруши партизанларига ва уларнинг оилаларига бериладиган пенсияларни ҳам кўпайтириш кўзда тутилади. Улуғ Ватан урушининг партизанлари ва уларнинг оилалари ҳозирдагидек, ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оилаларига нисбатан бўлган умумий асосларда таъминланадилар.

Муддатли хизматдаги сержант ва старшина составидан бўлган ҳарбий хизматчиларга, ефрейторларга ва старший матросларга, шунингдек уларнинг оилаларига бериладиган пенсияларнинг миқдорини оддий составдагилар оладиган пенсиялардан 10 процент кўпроқ қилиб белгилаш таклиф этилади.

Сўнгра, ўртоқ Н. А. Булганин уқтириб ўтдики, давлат пенсиялари тўғрисидаги Қонун проектини меҳнаткашлар оммаси кенг муҳокама қилди. Партия, совет, касаба союз органлари ва газеталарнинг редакциялари мамлакатимизнинг меҳнаткашларидан минг-минглаб хат олдилар. Улар меҳнаткашлар тўғрисида оталарча ғамхўрлик қилаётган Коммунистик партияга ва Совет ҳукуматига самимий миннатдорчилик туйғуларини изҳор қилдилар.

Меҳнаткашлар Қонун проектини маъқуллаш билан бирга, проектнинг айрим моддаларига конкрет тузатиш ва қўшимчалар киритдилар.

Давлат пенсиялари тўғрисидаги янги Қонунни қабул қилиш—деди Н. А. Булганин,—хусусан социал таъминот органлари олдига бир қанча муҳим амалий вазифаларни қўяди. Социал таъминот органлари меҳнаткашларнинг эҳтиёж ва талабларига сезгирлик билан қарашни, уларнинг аризаларини эътибор билан тез қараб чиқишни пенсионерларга жуда яхши хизмат кўрсатишни таъминлашлари лозим.

Ишни шундай уюштириш зарурки, ҳар бир меҳнаткаш СССР Конституциясида гарантияланган пенсия таъминотини олиш, Қонунга мувофиқ белгиланган ҳамма нарсани олиш ҳуқуқидан ҳеч монисиз тўла фойдалана олсин.

Давлат пенсиялари тўғрисидаги янги Қонунни амалга оширишда касаба союзларнинг роли каттадир.

Давлат пенсиялари тўғрисидаги янги Қонунни амалга ошириш учун қўшимча миқдорда пул маблағлари ажратиш талаб қилинади.

Меҳнат унумдорлигини ошириш ва иқтисодий тежашни жорий қилиш натижасида халқ хўжалигида тўпланадиган маблағларнинг бир қисмидан меҳнаткашларни пенсия билан таъминлашни яхшилаш соҳасидаги тадбирлар билан боғлиқ бўлган қўшимча харажатлар учун фойдаланилади.

Министрликлар, корхоналар ва хўжалик ташкилотлари ўзлари учун белгиланган ишлаб чиқариш ва молия планларининг пухта бажарилишига эришмоқлари керак. Мана шу планлар нечоғлик яхши бажарилса, бизнинг давлатимиз аҳолининг турмуш даражасини янада кўтариш программасини амалга ошириш учун шу қадар кўпроқ моддий ва пул ресурсларига эга бўлади.

Коммунизм ва социализм душманлари, дейди сўзининг охирида докладчи, партиямизнинг сиёсатини бузиб кўрсатишга, марксизм-ленинизмнинг улуғ идеяларига доғ туширишга, меҳнаткашларнинг дунёда биринчи социализм мамлакати—Совет Иттифоқига нисбатан бўлган ишончларига путур етказишга, халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракати сафларини пароканда қилишга уринмоқдалар. Империалистлар шахсга сиғинишга ва унинг оқибатларига қарши партиямиз томонидан изчиллик билан олиб борилаётган курашни кейинги вақтларда ўзларининг туҳмат кампанияларн учун баҳона қилиб олдилар.

Мамлакатимиз меҳнаткашлари, барча мамлакатлардаги прогрессив жамоатчилик, коммунистик ва ишчи партиялар шахсга сиғинишга ва унинг оқибатларига қарши олиб борилаётган курашни партиямизнинг кучи ва мустаҳкамлигини, унинг принципиаллигини, ва халқ манфаатларига садоқатини, унинг марксизм-ленинизмнинг ўлмас идеяларига содиқ эканлигини ёрқин исбот этувчи янги далил, деб билмоқдалар.

Бизнинг халқимиз партиянинг йўлини тамомила маъқуллади ва қўллаб-қувватлади.

XX съезднинг тарихий қарорларидан илҳомланган бизнинг халқимиз ўзининг жонажон Коммунистик партияси раҳбарлиги остида Ленин йўлидан, коммунизм қуриш йўлидан зўр ишонч ва қатъият билан олға бормоқда.

Депутатлар ва меҳмонлар ўртоқ Н. А. Булганиннинг докладини зўр эътибор билан тинглайдилар. Доклад қарсаклар билан бўлиниб туради.

Доклад тамом бўлгандан кейин раислик қилувчи Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қўшма мажлисини ёпиқ деб эълон қилади.

СССР Олий Советининг бешинчи сессияси 12 июлда ўз ишини давом эттиради. (ТАСС).

Миллатлар Советининг мажлиси

Катта Кремль саройида СССР тўртинчи чақириқ Олий Советининг бешинчи сессияси ўз ишини давом эттирмоқда. 12 июлда эрта билан соат 9 да Миллатлар Советининг мажлиси очилди. Раислик қилувчи — Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари **Н. Е. Авхимович** давлат пенсиялари тўғрисидаги Қонун проекти ҳақида қўшимча доклад қилиш учун Миллатлар Совети Қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссиясининг раиси депутат **М. А. Гедвиласга** сўз беради.

Докладчи айтадики, Совет мамлакатининг меҳнаткашлари давлат пенсиялари тўғрисидаги Қонун проектини ғоят баланд руҳ билан кутиб олдилар. Совет кишилари Қонун проектини партия ва ҳукуматнинг халқ бахт-саодати тўғрисидаги ғамхўрлигининг яққол кўрсатувчи янги далил деб биладилар. Ўртоқ Гедвилас Миллатлар Советининг Қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссияси Қонун проектини қараб чиқиш натижасида уни якдиллик билан қувватлайди, деди.

СССР Олий Совети, жумладан, Қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссияси, шунингдек мамлакатдаги бошқа марказий органлари, деди нотиқ, меҳнаткашлардан 12 мингдан ортиқ хат олдилар. Бу хатларда Қонун проекти маъқулланади ва Қонун проектининг айрим моддаларини ўзгартириш ёки уларга қўшимчалар киритиш тўғрисида конкрет таклифлар ўртага қўйилади.

Депутат Гедвилас давлат пенсиялари тўғрисидаги Қонун проектининг, комиссия фикрича, ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилиши лозим бўлган моддалари ҳақидаги мулоҳазаларни баён қилади. Жумладан, у, пенсиялар тайинлаш тартиби тўғрисидаги масалани белгилаш лозим эканлигини, пенсиялар социал таъминот органларидаги мансабдор кишиларнинг шахсий фармойиши билан эмас, балки меҳнаткашлар депутатлари Советлари ижроия комитетлари тузадиган махсус комиссиялар томонидан тайинланади, деб кўрсатиш зарур эканлигини айтади.

Шу билан бирга, докладчи Қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссиянинг фикрича, гражданларнинг қонун проектига киритмоқчи бўлган таклифлари ва тузатишларининг баъзилари мақбул эмаслигини таъкидлайди. Жумладан, бир қанча тузатишларнинг проектга бевосита алоқаси бўлмаганлиги сабабли, уларни эътиборга олиш мумкин эмас. Комиссия баъзи таклифларни қўллаб-қувватлаш мумкин деб топмади, чунки ана шу таклифларнинг қабул қилиниши пенсия билан таъминлашга текисчилик элементларини, яъни социалистик принципга зид бўлган элементларни киритган бўлур эди.

Докладчи сўзининг охирида айтадики, Комиссия томонидан тақдим этиладиган тузатишлар муносабати билан йилига қўшимча равишда 500 миллион сўм маблағ ажратиш талаб қилинади. Комиссиянинг фикрича, бу маблағ пенсия билан таъминлаш ишини яхшилашга ёрдам беради.

Депутат Гедвиласнинг қўшимча докладидан кейин Миллатлар Совети давлат пенсиялари тўғрисидаги Қонун проектини муҳокама қилишга киришади.

Депутат **О. И. Ивашченко** (Украина ССР) сўзлайди.

Давлат пенсиялари тўғрисидаги янги Қонун проекти, деди у, мамлакатимизда пенсия таъминотини тубдан яхшилайди ва Коммунистик партия ҳамда Совет ҳукуматининг халқ бахт-саодати тўғрисида ғамхўрлик қилаётганлигини исбот этувчи янги далилдир. Нотиқ Ватанимиз иқтисодий қудратининг ўсиши социал таъминот ишларига чиқариладиган маблағларни йил сайин кўпайтириш имконини бераётганлигини кўрсатувчи маълумотлар келтиради. Масалан, Украина ССРда 1955 йилда ана шу мақсад учун 4,6 миллиард сўм, яъни 1940 йилдагидан 9,5 баравар кўпроқ маблағ сарфланди. Янги Қонунга мувофиқ, республикада шу мақсад учун чиқариладиган маблағлар янада ортади.

Нотиқ пенсия таъминотининг мавжуд системасида бўлган камчиликларни танқид қилиб, муҳокама қилинаётган янги Қонун проекти ана шу камчиликларга хотима беради, дейди. Ўртоқ Ивашченко Украина меҳнаткашлари Қонун проектига бир қанча қўшимча ва ўзгартишлар киритганликларини таъкидлаб, пенсия билан таъминлашда кўмир саноати ишчиларига кўпроқ имтиёз беришни кўзда тутиш зарур деб ҳисоблайди.

Депутат Ивашченко сўзининг охирида давлат пенсиялари тўғрисида СССР Министрлар Совети томонидан тақдим этилган Қонун проектини Қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссия киритган қўшимчалар билан қабул қилишни таклиф этади.

Депутат **З. Н. Нуриев** ўз нутқида Бошқирдистон меҳнаткашлари янги Қонун проектини маъқуллаганликлари ҳақида гапиради. У, жумладан, «Ишимбайнефть»нинг нефть чиқазувчи кекса ишчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Вахитовнинг сўзларини мисол қилиб келтиради. Ўртоқ Вахитов йиғилишда бундай деган: «Биз давлат пенсиялари тўғрисидаги Қонун проектининг ҳар бир моддасида совет кишиларининг бахт-саодати тўғрисида партия ва ҳукуматнинг зўр ғамхўрлигини кўрамиз. Ана шу ғамхўрликка фидокорона меҳнат қилиш билан жавоб қайтариш, олтинчи беш йиллик топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун ишлаб чиқариш планларини тўла ва ошириб бажариш эндиликда бизнинг муқаддас бурчимиздир».

Депутат **Н. Додхудоев** (Тожикистон ССР) сўз олади. Давлат пенсиялари тўғрисидаги янги қонун проекти, деди у, партия ва ҳукумат XX съезднинг совет халқининг турмушини янада яхшилашга қаратилган тарихий қарорларини изчиллик билан амалга ошираётганликларини исбот этувчи яна бир ёрқин далилдир. Саноат, қишлоқ хўжалиги ва маданиятни КПСС XX съезди Директиваларида кўзда тутилганидек тез суръатлар билан ривожлантириш мамлакатимизнинг иқтисодий қудратини янада мустаҳкамлайди, барча иттифоқчи республикаларнинг хўжалиги ва маданиятини янада ривожлантириш учун шарт-шароитларни вужудга келтиради. Янги беш йилликда Тожикистонда кўпгина йирик гидроэлектростанциялар, завод, фабрикалар, суғориш каналлари қурилади. Кенг истеъмол товарлари ишлаб чиқариш анча ортади. Бутун совет халқи каби Тожикистон меҳнаткашлари ҳам олтинчи беш йиллик план топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун астойдил курашмоқдалар.

Депутат **Т. С. Горбунов** (Белоруссия ССР) сўзлайди. КПСС XX съездидан кейин, дейди у, бир неча ой ўтди, ана шу қисқа вақт ичида Ватанимиз меҳнаткашларининг моддий фаровонлигини янада юксалтириш программасини амалга ошириш учун кўп иш қилинди. Белорус халқи партиямиз ва давлатимиз раҳбарларининг зўр ғайрати ва донолигига юксак баҳо беради. Белоруссиянинг шаҳарларида, ишчи посёлкаларида, колхоз, совхоз ва МТСларида партия XX съезди томонидан қўйилган вазифаларни тезликда амалга ошириш учун курашда омманинг буюк ижодий активлиги тобора ўсмоқда.

Ўртоқ Горбунов пенсионерларга яхши хизмат кўрсатиш учун республикада қилинган ишлар тўғрисида гапиради.

Нотиқ сўзининг охирида давлат пенсиялари тўғрисидаги Қонунни маъқуллаш кераклигини айтади.

РСФСР Соғлиқни сақлаш министри **С. В. Курашов** ўз нутқида мамлакатимизда меҳнаткашларнинг моддий-маиший аҳволи доимо яхшиланаётганлиги натижасида аҳолининг соғлиги йил сайин яхшиланиб бораётганлигини таъкидлади.

Депутат **Т. А. Таирова** (Озарбайжон ССР) пенсиялар тўғрисидаги Қонун проектини қизғин маъқуллаётган республика меҳнаткашларининг айтган гапларидан бир қанча мисоллар келтирди.

Мажлисда депутатлардан **Е. Я. Палдиня** (Латвия ССР), **И. С. Кодица** (Молдавия ССР), **Т. Кулатов** (Қирғизистон ССР), **А. Қурбонов** (Туркманистон ССР), **М. И. Кучава** (Грузия ССР), **С. Жакипов** (Қозоғистон ССР) ҳам сўзладилар.

Миллатлар Советининг галдаги мажлиси 13 июлда соат 15 да бошланади.

Тошкент тўқимачилик комбинатида ишлаб чиқариш процессларини автоматлаштиришга катта эътибор берилмоқда. Яқинда комбинатнинг механика заводи 16 та ип ўраш автомати тайёрлаб берди. **Суратда:** илғор ишчи **О. Асанова** янги ўрнатилган ип ўраш автоматини бошқараётир.

Қ. Розиқов фотоси, (ЎзТАГ фотохроникаси).

Қўғирчоқ театрининг гастроллари

Республика қўғирчоқ театрининг спектакллари пионер ва ўқувчиларимиз томонидан севиб томоша қилинади. Театр коллективи ўз репертуари билан область районлари ва Тошкент шаҳаридаги пионер лагерларида, болалар санаторийларида дам олаётган пионер ва ўқувчиларни таништирди. Коллектив болаларни соғломлаштириш кампанияси даврида «Тўқимачилар», «Строитель», «Мичурин» ва «Турkво» пионер лагерларига бориб «Жонсиз малика ва 7 баҳодир ҳақида эртак», «Кўшк» «Қувноқ айиқчалар» каби болаларни ўзига жалб этувчи кулгили спектаклларини кўрсатди. Бундан ташқари қўғирчоқ театри ижодий коллективи пойтахтимизнинг Горький номли, Тельман номли ва «Победа» паркларига, Каганович номли ва «Ўзбекистон 15 йиллиги» санаторийларига, 4, 7, 19, ва 137-болалар боғчаларига бориб «Этик кийган мушук», «Золушка», «Балиқчи ва балиқ ҳақида эртак» ва бошқа спектаклларни кўрсатди.

Яқинда қўғирчоқ театрининг артистлари Самарқанд областининг Жиззах, Оқдарё, Каттақўрғон, шунингдек Тошкент областининг Мирзачўл, Янгийўл, Бўстонлиқ районларидаги бир қанча колхоздаги болаларни ҳам янги спектакллар билан таништириб келдилар. Республика қўғирчоқ театри ижодий коллективи Фарғона водисидаги колхоз пионер лагерларига, Чирчиқ ва Олмалиқ шаҳарларига ҳам гастроллар уюштиради.

Гастроль программасида ўзбекча концерт, «Зиёд Ботир», «Аловуддин ва сеҳрли лампа» спектакллари бор.

Э. АБДУЛЛАЕВ,
Ж. АБДУРАҲМОНОВ.

ЁЗУВЧИЛАР ЎҚИТУВЧИЛАР БИЛАН УЧРАШДИЛАР

Ҳамид Олимжон номидаги Адабиётчилар уйида область мактабларининг тил ва адабиёт ўқитувчилари ёзувчилар билан учрашдилар. Учрашувда «Шарқ юлдузи» ва «Муштум» журнали редакцияларининг ходимлари ҳам иштирок этдилар.

«Шарқ юлдузи» журналининг редактори шоир Мирмуҳсин ўқитувчиларни журналнинг перспектив планлари билан таништирди. «Муштум» журналининг редактори ўртоқ Акмал Пўлат журналнинг ишлари ҳақида гапирди. Шундан сўнг ўқитувчилар сўзга чиқиб, ёзувчилар ва адабий-бадиий журналлар редакциялари олдига ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялашда ёрдам берадиган асарлар яратиш ва уларни эълон қилиш ҳақида талаб қўйдилар.

Учрашув қизиқарли ўтди.

Й. МАНСУРОВ.

ИҚТИСОДИЙ ТЕМАДА

Корхона фонди нима ва ундан қандай мақсадлар учун фойдаланилади?

Ишчи ва инженер-техник ходимларнинг ўз меҳнатлари натижаларидан манфаатдорлигини тинмай ошириш социалистик саноатимизни янада ривожлантиришнинг муҳим шартларидан биридир. Олтинчи беш йиллик план Директиваларида совет кишиларининг шахсий моддий манфаатдорлигини янада оширишга қаратилган бир қанча муҳим тадбирлар белгиланган. Техника жиҳатидан асосланган ва меҳнатни ҳамда ишлаб чиқаришни ташкил қилишнинг ҳозирги даражасига мувофиқ келадиган иш нормаларини кенг жорий қилиш, касблар бўйича тариф ставкаларининг даражасида тўғри таносиб белгилашга эришиш, оғир ишларда ва ҳарорати баланд бўлган цехларда ишлаётган ишчиларнинг меҳнат ҳақини ошириш, инженер-техник ходимлар ва хизматчиларнинг айрим категорияларига бериладиган иш ҳақини тартибга солиш ва бошқалар шу тадбирлар жумласига киради.

Социалистик жамиятда шахсий моддий манфаатдорликни ошириш билан бирга корхоналарда ишлаб чиқариш планининг сон ва сифат кўрсаткичларини бажариш ва ошириб бажарилишини таъминлашда барча корхона коллективининг моддий манфаатдорлигини ошириш муҳим роль ўйнайди. Корхоналарни рентабель ишлашга рағбатлантириш мақсадида шу корхоналарнинг соф даромадидан анчагина қисми ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва оборот маблағларини кўпайтириш учун қолдирилади. Шу билан бирга планли ва пландан ортиқча олинган фойда ҳисобидан рағбатлантириш фондлари тузилади. Бундай фондларнинг тузилиши ва корхонанинг соф даромадидан анчагина қисмининг фонд ихтиёрида қолдирилиши объектив зарурият ҳисобланиб, бу зарурият хўжалик ҳисобининг мавжудлигидан, шу жумладан коллективнинг моддий манфаатдорлигини ошириш учун рағбатлантириш принципидан келиб чиқади.

Мамлакатимизда рағбатлантириш фондлари халқ хўжалигини тиклашга ўтиш давридан бошлаб жорий қилина бошланди. Социалистик қурилишимизнинг барча даврларида рағбатлантириш фондларининг конкрет формалари партия ва ҳукумат томонидан иқтисодий сиёсат вазифаларига асосланиб, турли хилда белгиланиб келинди. Масалан, НЭП даврида хўжалик ҳисоби трестларга нисбатан жорий қилинган эди. Трестларнинг йил давомида олган фойдаларидан 5-10 проценти ажратилиб, ана шу маблағ ҳисобига ташкил қилинган ишчи ва хизматчилар турмушини яхшилаш фонди уй-жой қурилиши, клуб, болалар боғчалари ва яслилари қуриш ва уларни зарур нарсалар билан таъминлашга сарфланилар эди.

Социалистик қурилишимизнинг кейинги йилларида корхоналарда бир қанча фондлар — ишлаб чиқариш планини бажаргани ва ошириб бажаргани учун мукофотлаш фонди, социалистик мусобақа илғорларини мукофотлаш фонди, ихтирочилик ва рационализаторлик ҳаракатини ривожлантиришга ёрдам фонди ва шу каби бир қанча фондлар ташкил қилинди. Бу фондларнинг кўпчилиги биринчи беш йиллик даврида таъсис қилиниб, беш йиллик топшириқларини бажариш йўлида меҳнаткашларнинг активлигини оширишда муҳим роль ўйнади. Шу билан бирга, рағбатлантириш фондларининг сон жиҳатидан кўп бўлиб кетганлиги корхона молиясини ташкилий жиҳатдан анча мураккаблаштириб юборди ва фондларнинг ташкил қилиниши ҳамда улардан фойдаланиш устидан контроллик ўрнатишни қийинлаштирди.

Бу фондлар корхона коллективларини ишлаб чиқариш планини бажариш ва ошириб бажариш учун етарли даражада рағбатлантирмас эдилар, чунки фондга маблағ ажратилганида пландан ортиқча олинган фойда эътибордан четда қолар эди. Шу сабабли 1936 йилда юқорида кўрсатилган бир қанча рағбатлантириш фондлари бекор қилиниб, уларнинг ўрнига ягона директор фонди ташкил қилинди. Улуғ Ватан урушидан кейин қайтадан тикланган директор фонди урушдан кейинги беш йиллик планининг бажарилишида муҳим роль ўйнади.

1955 йилда КПСС Марказий Комитети июль Пленумининг саноатни янада юксалтириш, техникани янада тараққий эттириш ва ишлаб чиқаришни ташкил этишни янада яхшилаш вазифалари ҳақидаги қарорига асосан директор фонди ишчи ва ходимларнинг маданий-маиший шароитларини яхшилаш ва ишлаб чиқаришни такомиллаштириш корхона фондига айлантирилади. Бу фонд олтинчи беш йиллик план ҳақидаги партия XX съезди Директиваларида кўрсатилган янги техникани жорий қилиш, меҳнат унумдорлигини ошириш ва маҳсулотнинг таннархини камайтириш соҳасидаги вазифаларни бажаришда муҳим аҳамиятга эгадир.

Корхона фонди алоҳида балансга эга бўлиб, хўжалик ҳисоби асосида иш олиб борувчи, иттифоқ-республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган саноат корхоналарида ташкил қилинади. Ҳар бир корхонадан бу фондни ташкил қилиш ҳуқуқига эга бўлиш учун асосан уч шартни, жумладан: 1) министрлик томонидан тасдиқланган номенклатурадаги товар маҳсулоти ишлаб чиқариш топшириғини, 2) таннархини камайтириш топшириғини, 3) фойда олиш планини бажариш ёки ошириб бажариш талаб қилинади.

Корхона фондига маблағлар планли ва пландан ортиқча фойдадан ёки маҳсулот таннархини камайтириш натижасида олинган иқтисоддан ажратилади. Масалан, қора металлургия министрлиги, кўмир ва нефть саноати корхоналари планли фойдадан 6 процент, пландан ортиқча фойдадан 50 процент, машинасозлик министрлиги, химия ва қурилиш материаллари саноати ва бошқа корхоналар планли фойдадан 4 процент, пландан ортиқча фойдадан 40 процент, кенг истеъмол ва озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи корхоналар, маҳаллий саноат корхоналари планли фойдадан 1 процент, пландан ортиқча фойдадан 20 процент маблағни корхона фондига ажратдилар.

Кўрсатилган ажратмалар миқдорини белгилашда ҳар бир саноат тармоғидаги ўртача соф даромад даражаси эътиборга олинган. Лекин шуни ҳам айтиш керакки, корхона фондига ажратилган маблағларнинг умумий миқдори асосий ишловчиларнинг иш ҳақи фондининг 5 проценти миқдоридан ошмаслиги шарт.

Масалан, бирорта машинасозлик заводи план бўйича 11,7 миллион сўм, пландан ортиқча 3,3 миллион сўм фойда олган. Корхона фондини ташкил қилиш учун лозим бўлган барча шартларни бажарган. Бу завод планли фойдадан 4 процент миқдорида, яъни 0,46 миллион сўм, пландан ортиқча фойдадан 40 процент миқдорида, яъни 1,32 миллион сўм — ҳаммаси бўлиб 1,78 миллион сўм маблағни корхона фондини ташкил қилишга ажратади.

Шуни айтиш керакки, корхона фондига маблағ ажратилганида пландан ортиқча фойда ҳисобидан Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси ғолибларига тўланган мукофотлар, шунингдек улгуржи нархларнинг ўзгариши натижасида фойданинг ошиши эътиборга олиниб, улар чегириб ташланади.

Энди корхона фондидан қандай мақсадларда фойдаланиш билан танишиб чиқайлик.

Тошкент тўқимачилик комбинати 1955 йилда ишлаб чиқариш планини сон ва сифат кўрсаткичларини ошириб бажарган ва айниқса маҳсулот таннархини камайтириш планини ошириб бажаргани учун бу йил главка томонидан 2 миллион 82 минг сўм миқдорида корхона фонди тасдиқланган. Комбинат маъмурияти фабрика-завод комитети иштирокида корхона фондини қуйидаги тадбирларга харажат қилиш учун тақсимлади. Жумладан, фонднинг 50 проценти (1 миллион 41 минг сўм) янги техникани жорий қилиш, мавжуд ускуналарни модернизация қилиш, уй-жой фондини кенгайтириш ва ускуналарни ремонт қилиш учун сарфланади. Бу харажатлар пландан ташқари қилинадиган харажатлардир.

Фонднинг 30 проценти (625 минг сўм) ишчилар, хизматчилар инженер-техник ходимларнинг дам олиш уйи ва санаторийларга боришлари учун бепул ва арзон баҳода путевкалар бериш, ишчи-ходимларга бир йўла ёрдам бериш учун фойдаланилади. Қолган 20 проценти (425 минг сўм) ишчиларга ҳар хил маданий хизматлар кўрсатиш, ёрдамчи хўжаликни кенгайтириш, болалар боғчалари ва яслиларни зарур буюмлар билан қўшимча равишда таъминлаш, комбинат қошидаги дам олиш уйи, ошхона, Маданият саройи, клубларни жиҳозлаш ва физкультура тадбирларига сарфланади.

Бу маблағлар давлат бюджети ҳисобидан худди шундай тадбирларга ажратиладиган маблағларга қўшимча бўлиб, у корхона коллективининг яхши ишлагани учун бир қанча енгилликлар яратиб, уларнинг маданий-маиший шароитларини яхшилашга жиддий равишда таъсир кўрсатади.

Биз Тошкент тўқимачилик комбинатида бу ажратилган пулларнинг конкрет равишда ҳар бир тадбир бўйича қанча миқдорда сарфланишини аниқлаш мақсадида комбинат фабрика-завод комитетининг раиси ўртоқ Аҳмаджоновга мурожаат қилдик. Лекин ўртоқ Аҳмаджонов ҳам, комбинатнинг бош бухгалтери ҳам бу саволга қониқарли жавоб бера олмадилар. Текшириш натижасида фонд бўйича кенгайтирилган смета ҳали тўла тузилмагани маълум бўлди.

Комбинат шу давргача юқоридаги тадбирларга асосан фонднинг ўтган йилги қолдиғи ҳисобидан харажат қилиб келган. Путевкалар олиш учун ажратилган 50 минг сўмни ҳисобга олмаганда 1956 йил фондидан шу вақтгача деярли фойдаланилмаган. Ваҳоланки, йилнинг 6 ойи ўтиб кетди. Фонд бўйича кенгайтирилган смета тузиш ва фонддан фойдаланиш учун жавобгар бўлган комбинат маъмурияти ва бош бухгалтери бу ғоят муҳим тадбирга етарли эътибор бермаётир. Корхона фонди маблағларини ўзлаштиришга бундай кам хафсалалик билан қарашни областимиздаги бошқа корхоналарда ҳам учратиш мумкин. Завод, фабрика раҳбарлари корхона фонди ҳақидаги низомга тўла риоя қилишлари керак.

Областимизнинг кўпчилик корхоналари олтинчи беш йилликнинг биринчи йили— 1956 йил топшириқларини муддатидан олдин тўла ва ошириб бажариш учун бир қатор социалистик мажбурият олдилар. Бу мажбуриятларни шараф билан бажариш учун меҳнат унумдорлигини тинмай ошириш, маҳсулот таннархини камайтириш ва унинг сифатини яхшилаш, иқтисодий тежашни изчиллик билан амалга ошириб бориш зарур. Бу вазифаларнинг бажарилиши ҳар бир корхонада 1956 йилда юқори кўрсаткичларга эришиш ва шу асосда кўпроқ миқдорда корхона фондини ташкил қилиш ва корхона коллективининг моддий манфаатдорлигини тобора ошира боришга ёрдам беради.

Х. СОБИРОВ,
иқтисодий фанлар кандидати.

Чопиқ, культивация ва суғоришни юқори сифатли ўтказиб, ҳар бир туп ғўзада мўл ҳосил тўплайлик!

☆

Бригадага кўчма қизил байроқ топширилди

Ўртоқ О. Алибоев бошлиқ бригада Чиноз районидаги Оржоникидзе номли колхознинг юқори ҳосилли, илғор бригадаларидан бири ҳисобланади. Бригада аъзолари ўзларининг ҳалол меҳнатлари туфайли ўтган йили ҳар гектар пахта майдонидан 32 центнердан ҳосил олиб, яхши натижаларга эришган эдилар. Улар ўз муваффақиятларини мустаҳкамлаш мақсадида бу йил ҳам ғўза парваришини ҳар тарафлама кучайтириб, мўл ҳосил учун курашаётирлар. Айниқса, мўл ҳосил тўплаш ойи — июлда иш янада қизғин тус олди. Астойдил меҳнат қилаётган чопиқчи ва механизаторларнинг деярли ҳаммаси кунлик нормаларини 1,5-2 ҳиссадан бажармоқда.

Бригаданинг 84 гектар пахта майдонидаги ғўза шу кунгача уч марта чопиқ қилинди. 3 марта узунасига ва кундалангига культивация ўтказилди, икки марта маҳаллий ва минерал ўғитлар аралашмаси билан озиқлантирилиб, най усулида қондириліб суғорилди. Шу кунларда бригадада ғўза тўртинчи марта парвариш қилинмоқда. Бригада аъзолари меҳнатни тўғри ташкил қилиб, ҳар туп ғўзада мўл ҳосил тўпланишига эришаётирлар.

Ғўза парваришида ташаббус кўрсатиб ишлаётган Э. Абдикаримова, С. Қаршибоева, З. Пўлатова, Т. Хасанова, Д. Маматқулова каби чопиқчи хотин-қизларнинг, З. Очилов, Н. Ўразалиев, Ж. Оқбўтаев, М. Раҳмонов каби универсалчи ўртоқларнинг хизмати катта. Улар бригадада мўл ҳосил учун олиб борилаётган курашга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшмоқдалар.

Яқинда бу илғор бригадага колхоз правлениеси ва бошланғич партия ташкилотининг кўчма Қизил байроғи топширилди.

Н. САИДОВ.

Мусобақадош бригадалар далаларида

Бекобод районидаги Дзержинский номли колхознинг М. Азизов. М. Мамараҳимов ва А. Салимбоев ўртоқлар бошлиқ бригада аъзолари ўзаро социалистик мусобақа асосида ишлаб, ғўза парваришида яхши натижаларга эришаётирлар.

—Июль ойи, ҳар туп ғўзада мўл ҳосил тўплаш ойидир, — дейдилар бригада аъзолари.

Азамат пахтакорлар ана шунга тўла амал қилганлари ҳолда, ғанимат кунлардан унумли фойдаланиб ғўза парваришини кундан-кунга кучайтирмоқдалар. Айниқса, колхознинг ўртоқ М. Азизов бошлиқ бригадаси мусобақада олдинда бораётир. Бу ерда меҳнат тўғри уюштирилганлиги, механизация кучидан етарли фойдаланилаётганлиги, шунингдек мўл ҳосил гарови—суғориш ишига тажрибали пахтакорлар тайинланганлиги сабабли 110 гектар ердаги ғўза 4 марта культивациядан, 3 марта чопиқдан чиқарилди. Етарли миқдорда озиқлантирилган ғўзалар най усулида қондириб суғорилмоқда.

Мўл ҳосил етиштириш учун аҳд қилган бригаданинг Ж. Қораева, Я. Қушбоқова, А. Назарова ва З. Муҳимова каби кетмончи хотин-қизлари алоҳида ғайрат кўрсатиб ишлаётирлар.

Мусобақадош М. Мамараҳимов, Х. Салимбоев ўртоқлар бошлиқ бригада аъзолари ҳам ўртоқ М. Азизов бригадаси аъзоларидан ўрнак олиб ғўза парваришида яхши натижаларга эришмоқдалар. Бу бригадаларда ҳам барча майдонлардаги ғўзалар уч марта комплекс парваришдан чиқарилди.

Н. ОХУНОВ.

Янгийўл районидаги Ленин номли колхозда ғўза парвариши намунали ўтказилмоқда. Нормал ўғитланган ғўза кечаси ва кундузи қондириб суғорилаётир. **Суратда:** ўртоқ **Т. Хакимова** ғўза суғораётир. **В. Салов** фотоси.

Ғўза яхши парвариш қилинмаётир

Оржоникидзе районидаги «Ленинград» колхозининг аъзолари бу йил 410 гектар майдонда пахта етиштириб давлатга ҳар гектаридан 32 центнердан ҳосил топшириш мажбуриятини олганлар. Колхозда ғўзалар машина билан кўндалангига яганаланиб 50х50 схемасида квадрат-уялаб ўстирилмоқда. Бироқ колхоз агрономи Музаффаров ва ҳосилот советининг раиси Абдураимов ўртоқларнинг ўз ишларига ғоят масъулиятсизлик билан қараётганликлари ва ишнинг сифатини қунт билан назорат қилмаганликлари учун квадратлар тўғри бўлиб чиқмади. Шунинг учун колхозда ғўза қатор оралари кўндалангига бир марта чала-чулпа ишланган бўлса ҳам кейинги ишлашлар ўз-ўзидан тўхтаб қолди.

Яганалашда агротехника қоидалари қўпол равишда бузилиб букетлашда айрим уялардаги туплар, шунга кўра гектарлардаги туплар ҳам сийрак бўлиб қолди. Колхоз раҳбарлари бу камчиликлардан тўғри хулоса чиқариб олиб ҳар гектар ердан мўлжалдаги ҳосилни етиштириш учун ғўза парваришини ўз вақтида сифатли ўтказиш тадбирларини кўришлари, бу соҳада барча куч ва моддий техника воситаларидан тўла фойдаланишлари керак эди. Бироқ колхоз далаларида иш шу куннинг талабига мувофиқ уюштирилмади, дастлабки даврда содир бўлган камчиликларни бартараф қилиш эмас, балки ҳозир ҳам бир қатор хатоларга йўл қўйилмоқда.

Колхознинг ўртоқ Миркомилов бошлиқ бригадасига қарашли 70 гектар майдондаги ғўзаларнинг иккинчи парвариши ҳозиргача тугаллантани йўқ. Ўртоқ Абдуқодиров бошлиқ звенода 15 гектар ердаги ғўзаларни бегона ўт босиб кетган. Бу ерда тезда қатор ораларини культивация, чопиқ қилиб бегона ўтни йўқотиш, ғўзани суғориш ва озиқлантириш керак бўлгани ҳолда иш секин ва сифатсиз олиб борилмоқда. Шунинг учун звенонинг ғўзалари ўсишдан қолаётир. Чопиқ шундай сифатсиз ўтказилаётирки, чопиқдан сўнг икки-уч кун ўтар-ўтмас ёввойи ўтлар кўкариб кетмоқда.

Бригадада меҳнат тўғри ташкил этилмаган. Иш нормасининг бажарилишини ҳеч ким кузатмайди.

Ўртоқ И. Қурбонов бошлиқ бригаданинг 4-звеносида 20 гектар ердаги ғўза ўтдан тозаланмасдан кетма-кет суғорилмоқда Натижада ўтлар борган сари ғовлаб ўсиб, ғўзани қисиб қўймоқда. Чопиқ қилаётган кишилар иши устидан контроллик йўқлигидан иш чала бўлаётир. Чопиқдан чиқди, деган қаторларни кириб айланган киши чопилмай қолиб кетган ерларни кўради. Бундай аҳволни колхознинг кўпчилик бригада ва звеноларида учратиш мумкин. Шунинг учун ҳам ҳозир колхозда 43 гектардан кўпроқ майдондаги ғўза ўсиш ва ривожланишдан қолиб қўшимча парвариш қилишни талаб этади. Бироқ бу ҳол колхоз раҳбарларини ҳеч бир ташвишлантирмаётир.

«Ленинград» колхози правлениеси ва партия ташкилоти ҳосилнинг тақдири ҳал этиладиган ҳозирги кунлардан тўла фойдаланиб, ғўза парваришида йўл қўйилаётган хато ва камчиликларни тузатишлари, бутун майдонларда мўл ҳосил тўплаш тадбирларини кўришлари керак.

Ж. САЙДАЛИЕВ.

Квадратларда мўл ҳосил етишмоқда

Ўртасарой районидаги «Коммунизм» колхозининг илғор пахтакорлари ғўза қатор ораларини ишлашни сифатли ўтказмоқдалар. Механизаторлар ҳам колхозчилар билан ҳамкорликда ишлаб ғўзаларнинг тез ва нормал ривожланишига катта ҳисса қўшаётирлар. Ғўзалар ёввойи ўтлардан ўз вақтида тозаланиб турилмоқда. Бу жиҳатдан 3-бригада аъзоларининг қилаётган ишлари диққатга сазовордир. Бригаданинг А. Қодиров бошлиқ звеноси бу йил 20 гектар ерга квадрат-уялаб чигит эккан эди. Квадратлардаги ғўзалар ҳозир қийғос гуллади. Бу ғўзалар келгусидаги мўл ҳосилдан дарак бериб турибди.

Р. ХОЛМАТОВ.

☆

Гектаридан 65 центнердан ҳосил олиш учун

Гулистон районидаги Крупская номли колхоз аъзолари бу йил 850 гектар ернинг ҳар гектаридан 32 центнердан ҳосил етиштириш мажбуриятини олганлар. Колхозчилар ўзаро социалистик мусобақани кучайтириб, ғўза парваришида яхши натижаларга эришаётирлар.

Айниқса, ўтган йили гектаридан 30,5 центнердан ҳосил олган ўртоқ Ортиқбой Отақулов бошлиқ бригадада иш қизғин бораётир. Бригада аъзолари ғўзаси квадрат-уялаб ўстирилаётган 120 гектар ернинг ҳар гектаридан олинадиган ҳосилни 40 центнерданга етказишга аҳд қилганлар. Улар бу масъулиятли вазифани тўла амалга ошириш мақсадида фидокорона меҳнат қилиб, барча майдонлардаги ғўзаларни 3 марта узунасига ва кўндалангига культивация қилдилар, 3 марта чуқур чопиқ ўтказилди, ғўзалар маҳаллий ва минерал ўғит аралашмаси билан икки марта озиқлантирилиб, қондириб суғорилмоқда. Ўз вақтида яхши парвариш қилинаётган ғўзалар соғлом ва нормал ривожланмоқда. Ҳозир ҳар бир туп ғўзада 14-15 тадан ҳосил шохи. 3-4 тадан бўлиқ кўсак бор.

Ўтган йили Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик виставкасига экскурсиячи бўлиб қатнашган бригаданинг Абдумалик Эркабоев бошлиқ звено аъзолари 1955 йилда гектаридан 62 центнердан ҳосил олишга эришган эдилар. Бу йил эса улар 15 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 65 центнердан ҳосил етиштириш учун курашаётирлар.

Ғўза парваришида бригаданинг Т. Хаитова, Б. Эрназарова, Т. Ҳамидова, О. Эшонқулова каби чопиқчилари кунлик нормаларини 1,5-2 ҳиссадан бажариб, бошқаларга ўрнак бўлаётирлар.

М. АБДУРАИМОВ.

Комплекс далачилик бригадалари тузишнинг фойдаси

СИРДАРЁ. «XVIII партконференция» колхоз правлениеси бригада раҳбарларидан бири бўлган ўртоқ И. Мусофировнинг дала ишлари қандай бораётганлиги тўғрисидаги ҳисоботини тинглади. Бу бригаданинг ишига эътибор берилаётганлиги тасодифий ҳол эмас. Бу бригада ўтган йили пахта, маккажўхори, полиз, сабзавот экинларини ва узумни комплекс равишда етиштиришга ўтган эди. Колхозчилар бултур гектаридан 35 центнердан пахта ҳосили олган, ҳар центнер пахтани етиштиришга 4,2 меҳнат куни сарфлаган эдики, бу — планда кўзда тутилганидан икки баравар кам эди. Бошқа экинлардан ҳам юқори ҳосил олинди. Натижада бригада колхозга 132 гектар ердан 2 миллион 800 минг сўм даромад берди. Мана бундай яхши иш якуни колхозчиларни руҳлантириб юборди. Бу йил правление бригадага 216 гектар ер ажратди. Мусофиров ва унинг меҳнатдош шериклари пахта, маккажўхори ва бошқа экинлардан мўл ҳосил етиштириш мажбуриятини олди.

Бригада аъзолари ўз мажбуриятларини бажариш учун курашиб экинларни ғайрат билан парвариш қилмоқдалар. Пахта далаларида ғўза қатор ораларини тўртинчи марта парвариш қилиш бошланди. Ғўзалар яхши ривожланмоқда, ҳар тупда ҳозирдаёқ 3-4 тадан кўсак бор. Бригада бошқа қишлоқ хўжалик экинларини ҳам жонкуярлик билан яхши парвариш қилмоқда.

Колхоз ревизия комиссияларининг ишига бефарқ қараб бўлмайди

Гулистон районидаги Фрунзе номли колхоз зоотехниги ўртоқ Сариқул Маматқулов ёш, серҳаракат йигит. У ревизия комиссиясининг раиси бўлиб ишлайди. Колхоздаги ўртоқларнинг айтишларига қараганда колхозда ревизия комиссияси аралашмаган иш, у шуғулланмайдиган соҳа йўқ. Қаерда иш қилинаётган бўлса, қаердан колхоз даромад олаётган бўлса, ўша ерда ревизия комиссияси ҳозир.

Масалан, баҳорги ер ҳайдаш вақтида ревизия комиссияси айрим бригадаларда ер ҳайдаш ишини текшириб кўрди. Ақлмирзаев бошлиқ трактор бригадасининг табелчиси Т. Мадазимовнинг иши билан танишиб, ҳайдалган ерни ўлчаб, табелчининг дафтарини, тракторчига берган справкаларини текширди. Бу табелчи ҳақиқатан тракторчилар томонидан 43,74 гектар ер ҳайдалган бўлса, у 45 гектар ер ҳайдалди, деб ҳисобга олган. 1,26 гектар ҳайдалмаган ерни «ҳайдалди» деб нотўғри кўрсатган. Ревизия комиссияси томонидан бундай нотўғри ҳаракатнинг аниқланиши, тегишли чора кўрилиши табелчиларнинг ҳам, тракторчиларнинг ҳам кўзини очиб қўйди.

Ўтган йили Фрунзе номли колхозда 2243 бош қўйнинг ҳарбиридан бутун йил давомида атиги 1065 граммдан жун қирқиб олинган эди. Бу йил жун қирқиш иши ўтган йилдагидек тарқоқ ҳолда эмас, уюштирилган ҳолда ўтказилди. Қирқилган жун пешма-пеш тарозида тортилиб, ҳисобга олиб борилди. Ревизия комиссиясининг аъзоси Анор Ботирбеков бу иш тепасида турди. Натижада 2074 бош қўйнинг ҳар биридан биринчи жун қирқишнинг ўзида 1120 граммдан жун олинди. Шундай қилиб, биринчи жун қирқишнинг ўзидаёқ ўтган йили бутун йил давомида олинган миқдорда жун олинди. Чорвачиликнинг бошқа хил маҳсулотларидан ҳам (сут, тухум, қўзилатиш, қоракўл тери олиш) шу хилда ўзгариш бўлди. Ревизия комиссиясининг роли бу колхозда ҳаммага маълум. Шунинг учун бу йил колхозда маҳсулотнинг талон-тарож бўлиб кетишининг олди олинаётир.

Фрунзе номли колхоздан кўпгина ташкилотлар ва айрим кишилар қарздор бўлиб қолди. Бу пуллар сўнгги вақтларгача ундирилмади. Натижада анчагина колхозчи далада ишлаб топган меҳнат ҳақларини ололмай қолди. Колхоз ревизия комиссияси шу соҳада зўр фаолият кўрсатиб ишлади. Турли ташкилотлардан ва айрим кишилардан ундирилмаётган 410 минг сўм пулни ундириб олди.

Шундай қилиб колхоз ревизия комиссиясининг аъзолари ўз вазифаларига масъулият билан қараб, колхозчиларнинг ишончини оқлаш учун астойдил ҳаракат қилмоқдалар. Лекин бу ревизия комиссияси ҳар жиҳатдан яхши ишлаяпти, колхоздаги ҳамма камчиликларни ўз вақтида аниқлаб, чоралар кўраяпти, деб бўлмайди.

Маълумки, ҳозир колхозларда меҳнатни, маблағларни тежаб сарфлаш, маҳсулот таннархини камайтириш, колхоз экономикасини мустаҳкамлаш, дала шароитини, механизмлардан фойдаланишни ҳисобга олиб, меҳнат нормаларини белгилаш энг актуал вазифа бўлиб қолди. Шунингдек далада колхозчилар томонидан бажарилган ишнинг табелчилар томонидан ҳисобга олиб борилишини вақти-вақти билан текшириб туриш, колхозчиларга берилган ҳақ, ишланган меҳнат кунларини меҳнат дафтарларига ўтказиб туриш ҳам энг зарур тадбирлардан ҳисобланади.

Аммо колхоз ревизия комиссияси ҳали мана шу тадбирлар ҳақида ўйлаб ҳам кўрмаган. Тўғриси улар шу каби ишлар билан шуғулланиш лозимлигини билмайдилар. Бугина эмас ўзлари қилган ишларни ва ҳужжатларни қандай расмийлаштириш ҳақида аниқ тасаввурга ҳам эга эмаслар. Улар кўпроқ бухгалтердан олинган маълумотлар билан чекланиб қолмоқдалар. Колхоз ревизия комиссия аъзоларини «бу ишни қилмади» ёки «у ишни қилмади» деб айблаб ҳам бўлмайди. Чунки улар ҳали ўз вазифаларини аниқ тушунмайдилар. Биринчи МТСнинг инструктор бухгалтери колхоз ревизия комиссияларининг фаолиятини ошириш учун амалий ёрдам бераётгани йўқ. Бу аҳвол фақат Фрунзе номли колхоздагина эмас, бошқа колхозларда ҳам ҳукм сурмоқда. Фрунзе номли колхозда ревизия комиссияси бир мунча ишларни қилган бўлса, бошқа бир қатор колхозларда ҳали ревизия комиссиясининг бор-йўқлиги ҳам сезилмайди. Колхоз хўжалигининг қўриқчиси кўз-қулоғи бўлган ревизия комиссияларининг фаолиятига бу хилда бефарқ қараб бўлмайди. Район ташкилотлари, МТС раҳбарлари бу муҳим ишга алоҳида аҳамият беришлари, колхоз ревизия комиссияларининг мақсадга мувофиқ ишлашлари учун уларга амалий ёрдам беришлари керак. Ревизия комиссиялари учун семинарлар ўтказиш каби тадбирлар амалга оширилиши лозим.

Б. ХАЛИЛОВ,
«Тошкент ҳақиқати» мухбири.

Ғалла қизил карвони

Паркент районида давлатга ғалла топшириш ишлари қизғин тус олиб кетди. «Ғалла давлатга» шиори ёзиб қўйилган ғалла қизил карвонлари Паркент ғалла пунктига бирин-кетин келиб турибди. Ўтган якшанба куни Киров номли колхоз 37 тонна ғалла топширди. Бу колхоз йиллик ғалла тайёрлаш давлат планининг 18 процентини ташкил этади. Шунингдек, Сталин номли, Калинин номли колхозлар ҳам ўша куни 30-35 тоннадан ғалла топширдилар. Район бўйича ҳаммаси бўлиб, 220 тонна ғалла қабул қилиб олинди.

Районда ғалла тайёрлаш ва давлатга топшириш қизғин давом этмоқда.

Ю. БАҲОДИРОВ.

Чўчқачилик ривожлантирилмоқда

Оққўрғон районидаги Каганович номли колхозда қорамолчилик, йилқичилик, қўйчилик билан бир қаторда гўшт етиштиришни кўпайтиришда муҳим омиллардан бири чўчқачиликни ривожлантиришга ҳам алоҳида эътибор берилаётир.

1953 йилда колхоз фермасида 8 бош урғочи чўчқа ва 2 бош эркак чўчқа бор эди. Кейинги йиллар давомида улар яхшилаб парвариш қилиниб кўпайтирилди. 1955 йилга келиб, уларнинг сони 23 бошга етди. Бу йил эса 6 бош чўчқанинг ҳар биридан 15 тадан чўчқа олиниб, уларнинг сони 90 тага кўпайтирилди. Колхозда шу йилнинг 1 октябрига қадар 3 чўчқанинг ҳар биридан 17 чўчқа олиб, уларнинг сонини 150 бошқа етказиш учун ҳаракат қилинмоқда. Чўчқачиликнинг афзаллиги ҳисобга олиниб, колхоз правлениеси яқинда 10 бош чўчқа сиғадиган янги бино қуриб битказди.

А. РАФИҚОВ.

Амалфи, Сорренто, Капри

(Ёзувчи блокнотидан)

Шу йил июнь ойида совет туристларидан 425 киши «Победа» теплоходида Европа бўйлаб саёҳатга бориб келдилар. Улар Болгария, Греция, Италия, Франция, Голландия ва Швецияда бўлдилар. «Победа»да саёҳат қилган ёзувчи Ҳамид Ғулом шу саёҳатдан қайтиб келди. Биз қуйида унинг хотираларидан бирини — «Амалфи, Сорренто, Капри» сарлавҳали очеркини босамиз.

Помпеядан Амалфига тоғ оша ўтган тор асфальт йўлдан борилади. Бу йўл Скафати посёлкасида иккига бўлиниб, ўнгдан — Салернога, чапдан, Ангри орқали, Амалфига кетади.

Биз чапга бурилдик.

Гид (йўл бошловчи) нинг гапига қараганда, тоғ йўлининг Амалфигача 1400 бурилиши бор; бизга, бу хатарли йўлдан биринчи марта юраётган кишиларга, бундан ҳам кўп кўринди. Автобус кўз очиб юмгунча бурила берди. Итальян шофер бу йўлда юришга яхши ўрганган бўлса керак, тик юксакликда илон изи бўлиб кетган айланма йўлни писанд ҳам қилмайди, соатига 80—90 километр босади. Йўлдаги машиналар гоҳо бир-бирига тумшуқма-тумшуқ келиб қолади. Шоферлар мийиғида кулиб, бир-бирига кўз қисиб, ўтиб кета беради. Биз бўлсак, юмшоқ креслоларда юрагимизни ҳовучлаб ўтирибмиз...

Майори қишлоғига яқинлашганимизда кенг денгиз уфқи очилди.

Қуёш тик кўтарилган. Зангори осмон зангори сув билан лаб ўпишиб ётибди. Тиррен денгизининг ана шу тик қирғоқларида қалқиб ётган кўрфаз бетиним. Дарахтлар, уйлар, лимон ишкомлари тоғ бағрига тирмашган. Ер оз, аммо саховатли. Ҳаво юмшоқ, мўътадил. Одам нафас олганда ўзини бир кило семиргандай ҳис этади.

Бу ерда табиатнинг санъаткорлари одамларнинг меҳнат муъжизалари билан қўшилиб кетган. Тоғ бағрида лимон дарахтлари учун қурилган қават-қават осма ишкомларни кўриб жуда тааҗжубланасиз. Булар ўзбек боғларидаги, тагидан арава бемалол юриб ўтадиган узум ишкомларини эслатади. Аммо лимон ишкомлари денгиз қирғоқларидан то тоғ тепасигача бир-бирига уланиб кетган. Бу ишкомларни қуриш учун итальянлар бир неча юз метр баландликка тош зиналар ишлаб чиққанлар. Ана шу зиналардан елкаларида тупроқ кўтариб чиқиб, харсанглар устида ер қатлами пайдо қилганлар. Ана шу ерда ундирилган лимон зангалари ишкомларга кўтарилган.

Юз минглаб лимон дарахтлари тоғ бағрини қоплаб ётибди. Қўшалоқ-қўшалоқ шокила бўлиб, сарғайиб пишган нокдай-нокдай лимонлар қуёш шуълаларида ярқ-ярқ товланади. Бу лимонларни Москванинг катта гастрономларида ҳам, Парижнинг Сена қирғоқларидаги мева дўконларида ҳам, Лондон отелларида ҳам кўриш мумкин. Неапольда лимонпуруш миллионерлар бор. Улар итальян боғбонларининг минг азоб билан пиширган ҳосилини арзон-гаровга улгуржи сотиб олиб, кейин бошқа давлатларга юқори нарх билан сотишади.

Тиррен соҳилларида тошқин хавфи кучли. Ҳукумат ҳам, катта ер эгалари ҳам омонсиз тошқинга қарши жиддий бир чора кўрмайдилар. Якка-ёлғиз камбағал деҳқонлар эса, табиатнинг даҳшатли офати билан йил-ўн икки ой олишганлари-олишган...

Биз Амалфига кетаётиб, тошқин босган қишлоқ харобаларини, бузилган кўприкларни, чилпарчин бўлган кулбаларини, пайхон этилган боғларни кўрдик. Юзлаб итальянлар тошқин оқибатларини йўқотиш учун тинмай ишлаётибдилар. Лекин қирғоқ сувларига бирорта ҳам катта дамба қурилаётгани йўқ. Демак навбатдаги тошқин бутун меҳнатни йўққа чиқариши мумкин. Боғбонлар буни билишади. Улар ерсиз бўлганликлари, уларнинг турмуши, тирикчилиги тоғ ёнбағирларидаги бир парча заминга боғланиб қолгани учун шу қирғоқлардан умид уза олмайдилар.

Майорида ҳам, Минорида ҳам, Атранида ҳам, Амалфининг ўзида ҳам аҳвол шу.

Бироқ бу ерларда бошқача ҳаёт ҳам бор. Оддий кишиларга—меҳнаткаш деҳқонларга, боғбонларга насиб бўлмаётган бу ҳаёт бойлар, пулдорлар қўлида. Булар фақат маҳаллий миллионерларгина эмас. Булар—бутун Италиядаги каби, Амалфидаги рекламаларнинг ҳам эгалари. Булар —«Фиат», «Шелл», «Эссо» компанияларининг шериклари. Амалфидаги «Авлиё Катерина», «Ой», «Марина Ривьера», «Римаре» отеллари, ресторанлари, ўнлаб панжара болконли, хўрозкарнай томли иморатлар шуларники.

Қирғоқда бирдан-бир шифохона бор. Унинг йўлаклари, хоналари бўмбўш. Беморлар эса лимонзорлардаги чайлаларда инграб ётишибди. Бунинг сабаби шуки, врачга бир марта қатнаш учун тўланадиган пулга камбағал боғбон бола-чақалари билан икки кун тирикчилик ўтказади.

Биз, совет туристлари ана шу ҳам гўзал, ҳам хатарли, ҳам бой, ҳам қашшоқ Амалфига ўн иккита итальян автобусида кириб келдик.

Совет кишилари дарагини эшитиб, «Катерина» ресторани тепасидаги боғлардан, шу атрофдаги яккаоёқ йўллардан деҳқонлар, боғбонлар, косиблар оқиб кела бошлади. Пешонасига ранг-баранг ипак лента тортилиб, ёнларига қизил попиклар боғланган отларни тўхтатиб, извозчиклар сариқ соябонлик файтунларидан сакраб тушдилар. Қишлоқ болалари рус, украин, ўзбек жувонларининг бағрига кириб кетишди. Қаердандир етиб келган чолғучилар гитара, мандалиналарни созлаб черта кетдилар. Бир-биридан гўзал икки итальян қиз денгиз ва севги ҳақидаги Неаполь халқ қўшиқларини бошлаб юбордилар.

Концертдан кейин созандалар қўл чўзиб пул йиғишди. Бу ҳол бизни тааҗжублантирмади. Ўтмишда Сорочина қишлоқларида, Ўзбекистон шаҳарларида ҳам санъаткорларнинг аҳволи шундай бўлган. Ҳозир Италияда ҳам шундай. Бу — қашшоқлик белгиси.

Амалфи боғбонлари билан суҳбатлашдик.

Вақт зиқ. Йўл бошловчилар автобус эшиклари олдида бизни кутиб туришибди.

Озгин,чиройли, ҳорғин, илтифотли, санъати бой, ўзи қашшоқ дўстларимиз билан хайрлашдик. Бир-биримизга эсдаликлар тақдим этдик.

Биз уларга Москва кўринишларини бердик, улар бизга расмларини тақдим қилишди.

Автобуслар Соррентога йўл олди.

Сорренто сайёҳларнинг саёҳатномаларида тасвирланган, шоирларнинг достонларида куйланган шаҳар.

Торквато Тассо шу ерлик бўлган. Шаҳар майдонида бу фахрий гражданнинг монумент ҳайкали қад кўтариб турибди.

Бу ерда Байрон, Стендаль, А. Дюма яшаганлар.

А. М. Горький Соррентони, унинг меҳнаткаш, меҳмондўст халқини севган. Соррентолилар буюк рус ёзувчиси яшаган уйнинг деворига мармар лавҳа ўрнатганлар.

Шаҳар шундай қараганда, шеърга ўхшайди. Майдон атрофида, кўча ёқаларида худди майда олча дарахтларини эслатувчи апельсин дарахтлари кўмкўк яшнаб, пиёладек-пиёладек заррин апельсинлар ғарқ пишиб ётибди. Майдон ўртасидаги очиқ ерда соябонлик ресторан бор. Унинг бўйрадан ясалган стулчаларида бир нафас ҳордиқ чиқариб, яхда музлатилган узум, шафтоли, лимон, апельсин, нок, анжир шарбатларини қалаҳга ташлаб қўйилган ингичка оппоқ найчадан симириб, роҳат қилишингиз мумкин.

Аммо ресторанда ҳеч ким йўқ. Оқ фартуқ тутган қизил қалпоқлик официант пашша қўриб, эснаб ўтирибди.

Ҳар қадамда магазин, дўкон. Ойнаванд витриналарнинг ярқирашидан кўз тинади. Лекин булар ҳам бўмбўш, жимжит.

Қўғирчоқ магазини олдида тўхтадик. Витринага от ўйинга ўхшаш бир нарса қўйилган. Унинг от ўйиндан фарқи шуки, қўш от ўрнида тўрт жуфт қиз-йигитлар танцага тушиб, гир айланишаяпти. Бу ўйин бални эслатади. Унинг механизми электр билан ҳаракатга келтирилади. Биз магазинга кириб, унинг хўжайини қора соч, қора кўз, чўзинчоқ юзлик, узун даҳанлик, қирқ ёшлар чамасидаги итальяндан шу ўйинчоқни сўрадик.

— Сотилмайди,—деди у.

Биз итальян тилини чала-чулпа тушунсак ҳам, дўкондорнинг гапидан бу ўйинчоқ харидорни чақириш учунгина қўйилганлигини фаҳмладик. Аммо магазинда бундан бошқа ҳам минглаб ўйинчоқлар бор. Чунончи папирос қутичасидай жажжи рояль. Унинг қопқоғини очсангиз ичидан раққоса қиз сакраб чиқади ва «Санта Лучия» куйига ўйнай бошлайди.

Шу ўйинчоқнинг нархини сўрадик.

— 4800 лир, — деди хўжайин ва бизни тушинмади деб ўйлади шекилли, дарров қоғозга ёзиб кўрсатди.

Италияда мардикор бир куни эрталабдан кечгача тер тўкиб, 300 лир ҳақ олади. Демак боласига шу ўйинчоқни олиб бериш учун у ўн олти кун ер чопиши керак. Боғбон бир литр мусалласни савдогарга 15 лирга сотади. Демак, у шу ўйинчоқни 320 литр мусаллас бадалига сотиб олиши мумкин.

Туфли магазинига кирдик. Оддийгина сандалга 3000—3500 лир нарх қўйилган. Хушбичим туфлилар бундан икки-уч баравар қиммат.

Ана шунинг учун ҳам Соррентода бозор касод; дўкондорлар ҳомуза тортиб ўтиришибди...

Биз ғарқ пишиқчилик паллада келганимиз ва айниқса кўчаларда шох эгиб ётган апельсинларни кўрганимиз учун, бу ерда мева сомондан арзон, шарбат сувдай қадрсиз бўлса керак деб ўйловдик. Янглишдик. Бир қадаҳ лимон шарбати сўраганимизда муйилишдаги дўконнинг эгаси — юз-манглайини ажин босган қориндор киши қўпол шиша кружкага бир қошиқ лимон суви, бир қошиқ шакар солиб, устига сув тўлдириб берди; ана шу омухта чала шарбатни симириб бўлмасимизданоқ, титроқ қўли билан қоғозга 100 лир ёзиб кўрсатди.

Соррентолик мастер қизлардан бири — Жузеппина Совет мамлакатида мастер қанча маош олишини ва бир кило ноннинг нархини сўради. Биз унга ўртача бир кило нон бир сўмдан сал зиёд туради деб жавоб бердик. Жузеппина севинганидан чапак чалиб юборди.

Соррентода ҳам аҳвол худди Амалфидагидай. Тош тепалар халқники, серҳосил ерлар бойларники. Шаҳар кўксидаги обод кўчаларда, панжара болконлик оқ уйларда помешчиклар, заводчи бойлар, савдогарлар, амалдорлар туришади. Камбағалларнинг кулбалари, чайлалари эса, тоғ бағридаги хатарли харсангларга қўндирилган.

Лекин оддий итальянларнинг, қадоқ қўлли меҳнаткашларнинг бардоши, иродаси метиндай мустаҳкам. Тошда гул, харсангда мева ундирган кишиларнинг қўлидан бошқа каттароқ ишлар ҳам келади. Улар ўз кучларига ишонадилар.

Ишонч яхши нарса.

Ишонч йўлдоши бўлган кишиларнинг бағри бутун бўлади.

* * *

Қуёш зангори ёстиғидан олтин бошини эндигина кўтараётган тонгларнинг бирида Неапелнинг Моло Беверелло пристанида совет туристларини кутиб турган «Трагора» теплоходига тушдик.

Кўпдан бери орзу қилинган Капри оролига кетмоқдамиз.

Неаполь билан Капри оралиғи — 18 миль[1]). Теплоход шу йўлдан 1 соату 20 минут юради.

Неаполь қирғоғидаги Капри ороли катталиги жиҳатидан ўз ёнбошидаги Искья оролидан кейин иккинчи ўринда туради. Унга икки шаҳарча: Капри ва Аннакапри шаҳарчалари жойлашган.

Итальян теплоходи сувда бир соатча юргандан кейин қаршимизда Капри қорайиб кўринди. Аммо яқин борганимиз сари бу қора ер кўкариб, яшил дарахтлар, чўққиларга қўндирилган оқ, зангори, қизил уйлар кўзга ташлана бошлади. Ниҳоят кўз олдимизда беқиёс бир чаман манзараси очилди.

Дунёда кўп гўзал ерларни кўрган кекса сайёҳларнинг ҳам кўзлари орол латофатига михланиб қолди.

(ДАВОМИ 4-БЕТДА)

[1]) 1 миль — 1852 метр.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ДЕЛЕГАЦИЯСИ АНГЛИЯГА ЖЎНАБ КЕТДИ

СССР Олий Совети Иттифоқ Советининг қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссияси аъзоси ўртоқ Е. А. Фурцева бошчилигида СССР Олий Совети делегацияси Англия парламентининг таклифига биноан 11 июлда Москвадан Англияга учиб кетди. Делегация составида СССР Олий Совети Депутатлари Л. И. Ананьева, А. Н. Бакулев, И. И. Бережков, Н. А. Волкова, В. В. Гришин, К. А. Губин, И. А. Каиров, Д. А. Кунаев, З. А. Лебедева, К. Т. Мазуров, В. И. Мусхелишвили, А. М. Панкратова, А. М. Румянцев, Д. В. Скобильцин ўртоқлар бор.

Марказий аэродромда делегацияни СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосарлари К. М. Озолинь ва Ю. И. Палецкис, СССР Олий таълим министри В. П. Елютин, РСФСР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Н. Н. Беспалов, СССР Ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосари В. В. Кузнецов, СССР Олий Советининг депутатлари, СССР Олий Совети Президиумининг ва СССР Ташқи ишлар министрлигининг масъул ходимлари кузатиб қолдилар.

Жўнаб кетганларни Буюк Британиянинг СССРдаги фавқулодда ва мухтор элчиси сэр Уильям Хэйтер рафиқаси билан кузатиб қолди. (ТАСС).

АМЕРИКА ОЛИМИНИНГ СОВЕТ ИТТИФОҚИГА ҚИЛГАН САФАРИ ТЎҒРИСИДА АЙТГАНЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК, 12 июль. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» газетасининг мухбири Солсбери бундай деб ёзади: «Яқинда Совет Иттифоқида бўлган доктор Бозортта Совет Иттифоқида физика соҳасидаги тадқиқотларнинг сифати жуда таъсир қилган. Бозорт Москва университетини бориб кўрганлиги ҳақида бундай деган: «Уларнинг аппаратураси жуда яхши. Улар шундай нарсаларга эгадирларки, мен ҳам бундай нарсаларга эга бўлишни истар эдим. Мен ана шундан баъзи нарсаларни ола олишимга аминман. Аммо уларнинг ихтиёрида чекланмаган маблағлар бўлса керак».

Бозорт совет олимларининг АҚШ олимлари билан ва бошқа мамлакатларнинг олимлари билан кенг шахсий ва илмий алоқалар ўрнатишга тайёр эканликларини уқтириб ўтган.

ФРАНЦИЯ МИЛЛАТ МАЖЛИСИДА

ПАРИЖ, 12 июль. (ТАСС). Кеча кечқурун Франция Миллат мажлисида «Атом энергияси соҳасидаги Европа бирлашмаси» («Евратом») деб аталган бирлашмани тузиш проекти масаласи овозга қўйилди. Маълумки, бу проектни кўпгина француз жамоат арбоблари ва сиёсий арбоблари кескин танқид қилган эдилар. Улар «миллатдан юқори турган» бу хил органнинг тузилиши Франциянинг суверинитетига путур етказиши ва ғарбий герман милитаристларига атом қуроли ишлаб чиқаришни бошлаб юбориш учун йўл очиб бериши мумкин деб уқтириб ўтган эдилар. Коммунист депутатлар ва парламентдаги бошқа баъзи гуруҳларнинг вакиллари «Евратом» тузиш планларини қоралադилар.

Овоз бериш натижасида социалист Депре тақдим этган резолюция қабул қилинди. Бу резолюция «Евратом» тузиш принципини маъқуллайди. Резолюцияда ҳукумат Ги Моллениnг ҳукумат декларациясида айтилган қоидаларни, шунингдек ҳозирги мунозаралар вақтида ҳукумат аъзоларининг нутқларида айтилган фикрларни (бу ерда министрларнинг Франция «Евратом»га кирган тақдирда атом қуроли ишлаб чиқариш эркинлигидан маҳрум бўлмайди деган баёнотлари кўзда тутилади) назарга олиб, «Евратом» тўғрисидаги музокараларни давом эттирсин деб таклиф қилинади.

Бу резолюцияни ёқлаб 342 депутат, қарши 183 депутат овоз берди.

ЭПЧИЛ БЎЛМАГАН СИЁСАТ...

АҚШНИНГ ТАШҚИ СИЁСАТИ ТЎҒРИСИДА АМЕРИКА ЖУРНАЛИСТИНИНГ ЁЗГАНЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК, 11 июль. (ТАСС). Сент-Луисда чиқадиган «Пост диспетч» газетаси ўз обзорчиси Маркис Чайлдснинг мақоласини эълон қилди. У ўз мақоласида АҚШнинг ташқи сиёсатини танқид қилмоқда.

Чайлдснинг ёзишича, Женева кенгашидан кейин халқаро кескинликнинг юмшаганлиги АҚШнинг ташқи сиёсати раҳбарларидан «янги идеяларни, янги сиёсатни, ўз иттифоқчиларига, бетараф ва коммунистик давлатларга ёндошишда янгича муносабатни таклиф этишни» талаб қилган эди. Ҳолбуки, деб ёзади у, АҚШ раҳбарлари, «асосан бундай масъулиятдан бўйин товладилар».

Чайлдснинг айтишича, Американинг «сиёсати кўп жиҳатдан эпчил сиёсат бўлмади ва эски изида қолиб кетди. Германия ҳақида, қуролсизланиш, СЕАТО, НАТО ва бошқа иттифоқлар, проблемаларида озгина нарсани истисно қилганда ҳаммага таниш бўлган позиция такрорланди...».

Чайлдс Совет Иттифоқи раҳбарларининг Ҳиндистонга, Бирмага, Афғонистонга ва Англияга қилган саёҳатларини, совет раҳбарларининг турли мамлакатлардаги давлат арбоблари билан бўлган шахсий алоқаларини ҳамда СССРнинг бошқа тадбирларини эслатиб, «АҚШнинг сиёсати эпчил бўлмаган ҳолда ва баъзи жиҳатдан динозавр скелети сингари эскича қолди» деб нолиб ёзмоқда. Мақола автори халқаро кескинликнинг юмшаганлиги «жуда муҳим бўлган янги вазиятни вужудга келтирмоқда» деб эслатиб, «ғарб раҳбарларини» янги вазиятга яраша «янги сиёсатни ишлаб чиқишга» чақирмоқда.

ИНДОНЕЗИЯ ГАЗЕТАСИ НИКСОННИНГ БАЁНОТИНИ ҚОРАЛАМОҚДА

ЖАКАРТА, 12 июль. (ТАСС). «Таймс оф Индонезия» газетаси АҚШ вице-президенти Никсоннинг яқинда Карачида қилган баёнотини шарҳлаб, Никсон Россиядан ёрдам олаётган ҳарбир Осиё мамлакати «ўз бўйнига ўзи сиртмоқ солади» деган гапи билан «энг аҳмоқона гаплардан бирини айтди» деб ёзмоқда. Сўнгра газетанинг қайд қилиб ўтишича, вице-президентнинг бу баёноти Совет Иттифоқидан ёрдам олишга тайёр эканликларини билдирган Осиё мамлакатларида эҳтимол бутун Қўшма Штатларни бўлмаса ҳам, вице-призидентни шармандали бир аҳволга тушуриб қўяди. Совет Иттифоқи ўзи бераётган ёрдамини ҳеч қандай ҳарбий ва сиёсий шартлар билан боғлиқ қилиб қўймайди. Газетанинг ёзишича, Никсон «Осиё халқларининг қандай фикрда эканликларини тушуниб олишни сира истамайди».

БМТ қуролсизланиш комиссиясида

НЬЮ-ЙОРК, 11 июль. (ТАСС). МБТ қуролсизланиш комиссиясининг кечаги мажлисида биринчи бўлиб Франция вакили Мок сўзга чиқди. У зўр бериб қуролланишни давом эттириш натижасида келиб чиқиши мумкин бўлган оғир оқибатлар тўғрисида Совет Иттифоқи вакилининг баёнотига қўшилганлигини уқтириб ўтди. Бироқ, у ғарбий давлатларнинг позициясини оқлашга уринди. Бу позиция аслда қуролсизланиш соҳасида амалий тадбирлар кўришдан бош тортишдан иборатдир, холос.

Мок кичик комитетнинг яқинда Лондонда бўлиб ўтган мажлислари вақтида Совет Иттифоқи тақдим этган таклифларга тўхталиб, бу таклифларда «хато» бор, бу хато оддий қурол-яроғлар ва атом қуроли тўғрисидаги масалаларни алоҳида-алоҳида равишда кўришдан иборат, деди. Мокнинг фикрича, қуролсизланиш ҳақидаги масалага бу хилда қараш атом қуролига эга бўлмаган мамлакатлар учун «хатарли» эмиш. Оддий қурол-яроғларни камайтириш тўғрисида қарорлар қабул қилиш гўё «хатарли» эмиш, чунки бу ҳол қуролсизланиш ҳақидаги масала соҳасида ядро қуроли тўғрисида яна ихтилофларни келтириб чиқариши мумкин эмиш.

Бироқ, ҳаммага жуда яхши маълумки, худди атом қуроли тўғрисидаги масалада давлатларнинг позициялари ўртасида жиддий ихтилофлар мавжуд бўлганлиги оддий қуроллар масаласида битимга келинишига халақит берди, чунки бу икки масала бир-бири билан боғлаб қўйилди ва уларнинг бири юзасидан келишмай туриб иккинчиси ҳақида келишиш мумкин бўлмай қолди. Ана шундай вазиятда совет делегацияси бу икки масалани ҳал этишни бир масала қилиб боғлаб қўймасликни таклиф этди ва шундай қилиб, қуролсизланиш проблемасини ҳал этишни силжитиб юборишни таклиф этди.

Шунингдек Мок ҳаммага маълум фактларга хилоф суратда, ғарбий давлатлар беш буюк давлатнинг қуролли кучлари миқдорини белгилаш масаласида аввалги позицияларидан қайтганлари йўқ, улар илгариги таклифларини фақат «аниқлаб» бердилар, деб даъво қилди.

Мок Совет Иттифоқининг ўз қуролли кучларини камайтириш соҳасидаги тадбирларининг муҳим аҳамиятга эга эканлигини уқтириб ўтса ҳам, шунга қарамай, ғарбий давлатлар вакилларининг, халқаро контроль мавжуд бўлмаган ҳолда айрим мамлакатларнинг ўз қуролли кучларини камайтириши ҳатто қуролсизланиш масаласини қисман ҳал этишга ҳам ёрдам бера олмайди, деган баёнотларига қўшилди.

Бельгия вакили Нисо, буюк давлатлар ўртасида келишув бўлмай туриб қуролсизланиш проблемасини ҳал этишга эришиш мумкин эмас, деди. Ғарбий давлатларнинг бошқа вакилларидек, Бельгия делегати ҳам Американинг ҳаво разведкаси ҳақидаги планини қўллаб-қувватлади. У, қуролсизланиш ҳақидаги масалани ҳал этиш энг муҳим халқаро сиёсий проблемаларни ҳал этиш билан биргаликда амалга оширилиши лозим, деди. Бельгия вакили қуролсизланиш комиссияси муҳокамасига тақдим этилган тўрт ғарбий давлат резолюция проектини қўллаб-қувватлади.

АҚШ вакили Лодж ўз нутқида БМТ қуролсизланиш комиссияси кичик комитетнинг ишига ва ғарбий давлатларнинг позициясига бундан аввалги мажлисда совет вакили берган баҳодан норози эканлигини айтди. Американинг ҳаво разведкаси ҳақидаги таклифга совет вакили томонидан берилган баҳо ҳам Лоджга ёқмабди. Ҳаво разведкаси ҳақидаги Америка таклифининг қуролсизланиш ҳақидаги масалага ҳеч қандай алоқаси йўқлиги маълум.

Англия вакили Наттинг ўз нутқида қуролсизланиш юзасидан битимга келиш зарурлиги ҳақида узундан узоқ гапирди. Агар биз илгариги таклифларимизда қаттиқ тураберсак ва муросага келишга ҳаракат қилмасак, деди Наттинг, ҳечқачон келишаолмаймиз. Бироқ Наттингнинг бундан кейинги сўзлари ғарбий давлатларнинг, жумладан Англиянинг ўз позицияларидан, яъни Совет Иттифоқи ҳам қўшилган позициялардан қайтганликларини, қуролсизланиш масалалари юзасидан битимга келишни истамаётганликларини таъкидлади. Наттинг қуролсизланиш тўғрисидаги масалани муҳокама қилишнинг турли стадияларида Совет Иттифоқининг позицияси уни ғарбий давлатларнинг позицияси билан яқинлаштириш томонига ўзгариб борганлигини эътироф қилганлиги билан худди Совет Иттифоқининг қуролсизланиш масаласи юзасидан битимга келиш учун ва бу битимнинг бажарилиши устидан эффектив халқаро контроль ўрнатиш учун курашиб келаётганлигини таъкидлади.

Наттинг, Англия ҳозирги стадияда қуролсизланишнинг чекланган программаси тўғрисида битимга келиш масаласини муҳокама қилишга тайёр деди. Наттингнинг айтишича, ана шундай чекланган программани амалга оширишга дарҳол киришиш мумкин бўлур эди. Наттинг бу программада кўзда тутиладиган тадбирлар қаторига, жумладан, ядро қуролини синаб кўришни чеклаш масаласини ҳам киритади. Ана шу мақсадда Наттинг тўрт ғарбий давлат тақдим этган резолюция проектининг 3-параграфига изоҳот киритди.

Австралия, Куба ва Перу вакиллари тўрт ғарбий давлат резолюциясининг проектини қўллаб-қувватлади.

Мажлисда Югославия делегацияси қуролсизланиш масаласи юзасидан ўз резолюция проектини тарқатди.

Проектнинг резолютив қисмида бундай дейилади: БМТ қуролсизланиш комиссияси: «БМТ Қуролсизланиш Кичик комитетининг аъзоларини: 1. Ялпи қуролсизланиш тўғрисида битимга келиш юзасидан ўз куч-ғайратларини давом эттиришга: 2. Қуролсизланиш соҳасида ҳозирги вақтда амалга ошириш мумкин бўлган дастлабки тадбирлар ҳақида ҳамда бу тадбирларни амалга ошириш учун, айниқса:

а) қуролларнинг оддий турларини ва қуролли кучларнинг сонини камайтириш;

б) синаш мақсадида ядро қуролини портлатишни тўхтатиш, шунингдек ядро қуроли соҳасидаги бошқа тадбирларни амалга ошириш;

в) ҳарбий харажатларни камайтириш учун талаб қилинган контролнинг формалари ва босқичлари тўғрисида тезроқ келишишга ва уларни амалга оширишга интилишга чақиради».

ОЛИМПИЯ МУСОБАҚАЛАРИНИНГ ФУТБОЛ ЎЙИНИ

Исроил терма командаси билан СССР терма командасининг учрашуви

11 июлда Москвада Марказий «Динамо» стадионида олимпия футбол мусобақаларига танлаб олиш ўйини бўлди. Совет Иттифоқининг терма командаси Исроил давлати терма командасининг футболчилари билан учрашди.

Совет футболчилари учрашувда 5:0 ҳисоби билан ютдилар. (ТАСС).

ЎРМОНШУНОС БЛОКНОТИДАН

ҚАНДИМ

Қандим—жуда ажойиб ўсимлик. Саҳроларда ўсадиган бу ўсимликнинг оқ, қизил, қора каби жуда гина турлари

кўп турлари бор. Унинг баландлиги кўп ҳолларда 2-3 метр, баъзан 5-7 метр келади, диаметри эса 8-10 сантиметрга тенглашади. Қандимда япроқ бўлмайди. Бунинг ўрнига унда майин, кўм-кўк цилиндрик ассимиляцион шохчалар ўсади. Мазкур шохчалар қандимга иссиқ саҳро шароитида нам запаси сақлаш имконини беради.

Қандимнинг илдиз системаси кишини ҳайратда қолдиради. У ер чуқурлигига томон 2 метрдан кўпроқ кириб боради, ён томонларга тармоқлаб кетган илдизлар эса горизонтал йўналишда баъзан 20-30 метргача чўзилиб кетади. Қум босганда, қандим кучли қўшимча илдизлар чиқаради ва бу илдизлар босиб келаётган қум барханларига нисбатан жуда тез ривожланади. Натижада қандим яна ўсишда давом эта беради.

Қандим апрель ойида гуллайди. Унинг майда гуллари хушбўй ҳид таратади. Қандимнинг кўпгина турлари май ва июнь ойларида ҳосилга киради. Ҳосили юмалоқ шаклда, сариқ ёки қизил рангда бўлади. Қандимнинг кўм-кўк шохчаларини мол иштаҳа билан ейди. Бундан ташқари, у юқори даражада иссиқлик берувчи ёқилғи ролини бажаради. Бироқ қандимнинг аҳамияти шу билангина чекланмайди. Бу ўсимлик ёрдамида кўчма қумларни тезда тўхтатиш мумкин бўлади. Бу жиҳатдан у муҳим аҳамиятга эгадир.

Кўчиб юрувчи қум барханларини, кўчма қумларни тўхтатишда саксавул, черкез каби ўсимликлар ҳам қўлланади. Қандим уруғдан экилади, кўпинча эса унинг қаламчаси ёрдамида кўпайтирилади. 20 сантиметр узунликдаги қаламчалар қум барханларига февраль, март ойларида ҳар бир қаламча оралиғи бир метр қилиб жойлаштирилади.

Ўтқазилган қаламчалар токи тутиб, ўрнашиб олгунча муҳофаза қилинишини талаб этади. Шунинг учун улар янтоқ ёки оқбош билан тахминий мустаҳкамланган қумларга ўтқазилади. Ана шу янтоқ ёки оқбош 25-30 сантиметр баландликдаги тўсиқ шаклини олади. Орадан бир-икки йил ўтгач, мудҳиш барханлар ўрнида қандимлар яшнаб кўзга ташланади. Кўм-кўк ўрмонзор майин эсган ел билан шивирлашиб ажойиб манзара кашф этади.

Ўзбек ўрмоншунослари қандим ўсимлигидан фойдаланиб, Марказий Фарғонада, Бухорода, Хоразм ва Қорақалпоғистонда юзларча ва мингларча гектар майдонда қумларни мустаҳкамламоқдалар, уларнинг кўчиб юришига барҳам бермоқдалар. Айни вақтда пахта далаларини, йўлларни, қишлоқларни

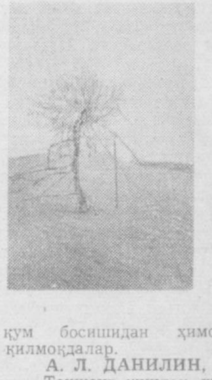

қум босишидан ҳимоя қилмоқдалар.

А. Л. ДАНИЛИН,
Тошкент қишлоқ хўжалик институти ўрмоншунослик кафедрасининг ассистенти.

Суратда: 1. Қорақумда илдиз системали ел билан шишган ва яланғочланган қандим бутаси. 2. Қандимнинг Марказий Фарғонадаги уч ёшлик кўчати.

Харидорлар конференцияси

Яқинда «Узглавунивермаг»нинг 10-магазинида харидорлар ва тайёр кийим маҳсулотлари тайёрлайдиган ташкилотлар ходимларининг тайёр кийимлар савдосини яхшилашга бағишланган харидорлар конференцияси бўлди. Конференцияга харидорлар билан бирга «Қизил тонг» фабрикаси, 1- тикувчилик заводи, Модалар уйи, шаҳар савдо бўлими ва СССР Савдо министрлигига қарашли «Главодежда» базасидан келган инженер ва техник ходимлар қатнашдилар.

Конференцияда 10- тайёр кийимлар магазинининг директори ўртоқ М. Исломова савдо-сотиқ ишлари ва тайёр кийимларнинг ассортименти ҳақида доклад қилди. Конференцияда харидорлар ҳам ўзларининг таклифлари билан чиқдилар. Харидорлардан ўртоқ Дмитрева магазинда ёш болаларга тайёр кийимлар камлиги, бор бўлганлари ҳам жуда қўпол ва сифатсиз тикилаётгани ҳамда уларнинг нархи қиммат эканлигини айтди. Ўртоқ Прохоровский ўзининг кичик ёшдаги болалари учун магазинлардан шляпа ва панамалар топаолмаётгани, бунинг учун савдо ходимлари ва ишлаб чиқариш ташкилотлари қайғирмаётганликларини айтди. Ўртоқ Хлизов эса яқинда шу магазиндан жужунча костюм сотиб олгани, аммо бир марта ювилгач, костюм киришиб кичкина келиб қолганини айтди.

Харидорлар магазин ва саноат корхоналарига енгил, ёзлик кийимларни оддий, хушбичим қилиб ип газламалардан кўплаб тайёрлашни ва арзон баҳоларда кўплаб савдо қилишни талаб қилдилар.

Харидорлар конференциясида иштирок этган савдо ташкилотларининг ходимлари ва ишлаб чиқариш корхона вакиллари келгусида меҳнаткашларнинг талабларини бажариш учун муҳим тадбирлар белгилашга киришдилар.

Кутубхона ходимларининг семинари

Яқинда область маданият бошқармаси ҳузурида кутубхона ходимларининг 10 кунлик семинари бўлиб ўтди. Семинарга шаҳар кутубхонаси мудирлари, ўқишхона бошлиқлари ва масъул ходимлар қатнашдилар. Семинар давомида «Китобларни тартибга солишни ташкил этиш», «Болалар билан ишлаш», «Абонемент ва справочник ишлари» деган темаларда бир қанча лекциялар тингланди. Айниқса, сиёсий оқартув мактабининг ўқитувчиси ўртоқ Муносиповнинг «Кутубхона ҳисоботи», Навоий номидаги Ўзбекистон давлат кутубхонасининг ходими В. Ивановнинг «Каталогни қандай ташкил қилиш керак» деган темадаги лекциялари семинар қатнашчилари томонидан қизиқиб тингланди.

Я. МИРЗАЕВ.

Ўғрилар ушланди

Яқинда Ташхлебторгнинг старший юкловчиси Содиқова деган бир шахс алдаш йўли билан 240 та оби нонни ўғирлаб, 73- магазиннинг сотувчиси Аллаёровга 200 сўмга пуллади. Бироқ ҳушёр милиция ходими иккала хиёнатчини ҳам жиноят устида қўлга туширди.

Хиёнатчилар жиноий жавобгарликка тортилди.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

(БОШИ 3-БЕТДА)

Амалфи, Сорренто, Капри

Капри пристанида теплоходдан қирғоққа тушдигу, сувда тизилиб турган сарғиш шлюпкаларга ўнбешта-йигирматадан бўлиб ўтирдик.

Моторлар гуриллади.

Шлюпкалар оролни айланиб ўтиб, Зангори ғорга йўл олдилар.

Биз тушган шлюпкани ака-ука Джованни ва Талвадори бошқариб бордилар.

Джованни — йигирма ёшлардаги қорача йигит; сал ўсган сочи бир текис тим-қора, қош-кўзи ҳам, ўзи ҳам қора. У оқ-кўк йўл майка, калта қора лозим кийиб олган; қўлини йиғиштирганида тошдай мускули ўйнаб чиқиб кетаётибди. Биздақа меҳмонларни кўп кўрган бўлса керак, парво қилмайди. Унинг кўзлари биз ёнлаб бораётган орол тагидаги кўкиш сув мавжларида. Икки кафтини шлюпка чеккасига тираб ўтириб олиб рольни яланг оёғининг бошмолдоғи билан буриб бораётир.

Талвадори—ўн бир-ўн икки ёшлардаги серсоч, тор пешона, пучуққина бола. У торгина кулранг шим, калта енглик оқ кўйлак кийиб олган. Унинг сезгир кўзлари акасида. Джованнидан юрак олдириб қўйганга ўхшайди. Акаси имласа бас, Талвадори дарров фаҳмлаб, унинг буйруғини бажаради.

Денгизда шундай бўлиши ҳам керак. Одам ҳушёр, пухта, ботир бўлмаса шамол турганда терак бўйи отиладиган оқ кўпикли тўлқинларга бас кела олмайди. Джованни ҳам укасини ҳақиқий денгизчи қилиб тарбиялаётибди. Оролни ёнлаб кета туриб ажойиб меҳнат мўъжизасига дуч келдик. Бир неча уста соҳилдан тепа чўққисига пиллапоя ишлаб чиқаётибди. Бу мармар зина сувдан бир неча юз метр юқорига кўтарилгандан кейин чапга бурилиб, яна кўкка интилади. Хуллас, бу йўл то чўққига—Аннакапри шаҳарчаси тепасига чиққунча беш-олти ерда бурилиб, беш-олти ерда зангори кўкка камалакдай қулоч отиб кўтарилган. Бу қурилишга бир неча мардикор қирғоқдан тош кўтариб чиқаётипти. Улар орқаларига ёстиқ қўйиб тош тўлдирилган сават бойлаб олганлар...

Орол тагида сон-саноқсиз катта-кичик ғорлар бор. Денгиз тўлқинлари бу ғорларга қалқиб кириб, яна қалқиб чиқиб кетаётибди. Ана шу тинимсиз тўлқинлар жангга кириб тумшуғини лачоқ қилиб чиққан оқ ёлли арслонларни эслатади...

Шу қирғоқ сувларида баъзан танҳо қайиқлар учраб қолади. Уларда сўнгги мода, хушбичим кийимларни кийган эр-хотин, ошиқ-маъшуқлар қучоқлашиб ўтиришибди. Қайиқчи тикка туриб якка эшкак билан ишлаётипти. Уни ёллаб олганлар. У қайиқ юргизиш билан бирга, бойвачча, бойвуччаларга Неаполь ашулаларини ҳам айтиб беради. Ажнабий жаноблар, хонимлар унинг куйига тебраниб, зангори сувни шаппатилаб, бир-бирларига сочиб, қийқириб кулиб, кўнгил очадилар...

Шлюпкамиз зангори ғор олдига келиб тўхтади. Бу ерда бизни бир неча юз қайиқчи бақириб-чақириб кутиб олди. Биз шу қайиқларга учтадан-тўрттадан бўлиб туша бошладик. Қайиқлар бир зумда ғор ичига кириб кетди.

Биз ўзимизни кўк чироқлар ёниб турган катта залга кириб қолгандек ҳис қилдик. Ғорнинг ичи чиндан ҳам гўзал ва кенг. Сувдан зангори аланга кўтарилаётгандай. Қўлимизни сувга тиқиб кўрдик: кафтимизни, бармоқларимизни кўмкўк аланга қамраб олгандек туюлди, фақат совуқ аланга... Ғорнинг шипига қарадик: қора тошларга мовий аланга шуъласи тушиб, кўз олдимизда Навоий «Сабъаий сайёра»да тасвирлаган афсонавий қаср жонланиб кетди...

Ғордан ғоят таъсирланиб, шодланиб чиқдик.

Қуёш ва сув ўйинидан пайдо бўлган табиат мўъжизаси ғоят ажойиб.

Аммо руҳонийлар халққа буни бошқача тушунтираётирлар. Ғор тепасидаги чўққида ойнаванд соғона ичига «Биби-Марям» Мадона ҳайкали ўрнатилган. Диндорлар унга сиғинадилар ва Зангори ғорни унинг «кароматидеб тушинтирадилар.

Иккинчи бир тоифа кишилар эса, Каприни ҳам, Зангори ғорни ҳам пул топиш воситасига айлантириб, миллион-миллион туристларга қиммат билет сотмоқдалар.

Шлюпкада Капрнга қайтмоқдамиз. Джованни ҳам, Талвадори ҳам бизнинг ўзаро суҳбатимизга, рус сўзларига аввал таажжубланиб, бора-бора завқланиб қулоқ сола бошладилар.

— Инглизлар, американликлар, свийшлар (швецарияликлар) кўп келишади, — деди Джованни, — руслар келишмаёди...

— Горькийни биласизми, — деб сўрадик биз ундан.

Джованни мамнун жилмайди, шлюпка қутичасидан Капри харитасини олиб, Марина Риккола кўчасининг денгизга туташган ерини қалам билан чизиб кўрсатди.

— Горький ҳам, Ленин ҳам шу ерда яшаган, — деди Джованни.

Биз Капрнга келганимиздан кейин шу кўчага бордик. Кекса каприликларнинг Владимир Ильич билан Алексей Максимовичга буюк ҳурмат билан қараб, улар ҳақида айтиб берган ҳикояларидан ниҳоятда таъсирландик. Теодор Банелли Маркс, Энгельс, Ленин портретлари билан безатилган уйга олиб кирди, шинам хонадаги Ленин жиҳозларини бирма-бир кўрсатди. Аммо Горький яшаган уй бузилиб кетган. Шунинг учун Горький Капрнга охирги марта келганида Лонгано кўчасидаги Эркалано меҳмонхонасида турган. Горький кабинети, унинг жиҳозлари сақлаб қўйилипти. Горький шу ерда марксизмни ўрганиш тўгараги ташкил қилган.

Горький ватандошлари келганини эшитиб, улуғ ёзувчининг мухлисларидан бири—кекса хизматчи етиб келди. У бизга Горькийнинг итальян ашулачиси Роберто Брокко билан тушган суратини кўрсатди ва ўзи Алексей Максимович билан қайиқларда кўп марта кезганини, узоқ-узоқ суҳбатлашганини сўзлаб берди.

Капри ҳам, Неаполь кўрфази қирғоқларидаги бошқа шаҳарларга ўхшайди. Унда ҳам ер оз, қуёш мўл, сув кўп, мева сероб. Ҳар қадамда гулзор, ҳар қадамда боғ. Шофтоли, анжир, гилос, апельсин, лимон, ўрикларнинг оқ, қизил каҳрабо ҳосиллари ғарқ пишиб ётибди. Узумларнинг баргидан шўраси кўп. Уйлар, меҳмонхоналар, ресторанлар, пляжлар, ишкомлар, дарахтлар бир-бирига уланиб кетган, тирбанд.

Капри кўчаларида калта иштонлик американлик бойваччалар, истеъфо берган министрлар, Англиянинг собиқ короли Эдуард ва унинг қизи Конада, миллионерларнинг тантиқ болалари кезиб юришипти. Неаполь пулдорларга—шуларга ҳамроҳ. Булар ўз уйларида, ўз юртларида маишатдан зерикиб, бу ерга ҳаво ўзгартириш учун келганлар. Улар ҳушёр тортганда виски, чанқаганда «кокка-кола» ичадилар, резинка чақич чайнайдилар, оқшомлари олди-қочди фильмлар кўриб, кўнгил очадилар. «Форд», «Фиат» енгил машиналари шуларнинг хизматида.

Буржуа газеталари Неаполни «миллионерлар шаҳри» деб кўкка кўтаришади. Чиндан ҳам, Неаполда, унинг оролларида миллионерлар санқиб юришибти, биз уларнинг турмушини, маишатини, савдосини, саноатини, қичқироқ рекламаларини кўрдик. Шу билан бирга биз бошқаларни ҳам, бошқа миллионларни ҳам кўрдик. Булар—Теодор Бонелли, Джованни, Талвадорилар. Булар ҳаёт эгалари. Булар шаҳар қурган, боғ обод қилган, Италиянинг шуҳратини кўкка кўтарган ижодкорлар. Булар шу мамлакатнинг истиқболини яратаётган кишилар.

Истиқбол уни ўз қўли билан яратган халқники бўлади.

Ҳамид ҒУЛОМ.

Неаполь, июнь.

ТЕАТРЛАРДА:

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 13/VII да **Тоҳир ва Зуҳра**, 14/VII да **Чио-Чио-Сан.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА (қишки бино) 13 ва 14/VII да янги спектакль **Зафар.**

ҚИШКИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОДИНА» — кундуз янги югослав бадиий фильми **Ҳал қилувчи дақиқалар,** кеч соат 8 ва 10 да **Севгилига шарф.**

«ЎЗБЕКИСТОН» — кундуз ва кечқурун **Ҳал қилувчи дақиқалар.**

«ИСКРА» — кундуз **Ҳал қилувчи дақиқалар,** кечқурун **Бўлмаган нарсадан бир талай ғовға.**

«ЁШ ГВАРДИЯ» —эрталаб соат 10 да **Баҳор овозлари,** кундуз ва кечқурун **Ҳал қилувчи дақиқалар.**

ЁЗГИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«ВАТАН», «ИСКРА», «ХИВА», «ИСКРА» (Кафанов номли парк), «УДАРНИК» — **Ҳал қилувчи дақиқалар.**

Янгиариқ кўчаси, 19-уйда турувчи **Дармон Оҳангарованинг** шу уйда турувчи Абдуфаттоҳ Раҳмоновдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Киров район, 3-участка халқ судида кўрилади.

СТАЛИН НОМЛИ ПАРКДА

14 ва 15 июлда
Ўзбек давлат эстрадаси

ШОДЛИК КЕЧАСИ

ЎТКАЗАДИ
Очиқ эстрадада

КОНЦЕРТ.

Ўзбекистон халқ ҳофизи **Ортиқхўжа Имомхўжаев,** Ўзбекистон ССР халқ артисти **Қори Ёқубов,** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Эргашхон Мирмаҳмудова, Убайдулла Мадраҳимов, Сарина Самандарова, Комилжон Жабборов,** эстрада солистларидан **Тўхта Рисметова, Одилжон Мирзақулов, Назрулла Ёқубовлар** қатнашади.

«Баҳор» хотин-қизлар рақс ансамблининг концерти. Бадиий раҳбар—Ўзбекистон ССР халқ артисти **Мукаррама Турғунбоева.**

Брустиниларнинг иллюзия ўйинлари.

Бутун кеча паркда оммавий ўйинлар, кинофильмлар, танцалар бўлади.

Билет баҳоси—3 сўм.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ. Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136. Пропаганда бўлими — 136. Совет қурилиши бўлими — 132, Маданият бўлими — 132, Адабиёт ва санъат бўлими — 39040, Қишлоқ хўжалик бўлими — 135, Саноат ва транспорт бўлими — 132 Хатлар бўлими — 34048. Маҳаллий ахборот бўлими 135. Секретариат — 34048. Эълонлар бўлими — 38142.

Р. 03770. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр № 1477.